

Ministry of Local Government Administration

Okvir upravljanja socijalne i životne sredine

Za projekat

**Povezivanje mladih: Inkluzija i preduzetništvo mladih na
Kosovu**

Mart 2020, Priština

Skraćenice

CEFTA	Centralna ekonomska zona slobodne trgovine
CYP	Projekat povezivanje mladih
EA	Procena životne sredine
EIA	Procena uticaja na životnu sredinu
ESMF	Okvir za upravljanje društvenim okruženjem
ESMP	Plan socijalnog upravljanja životnom sredinom
EU	Evropska Unija
GDP	Bruto domaći proizvod
GRM	Mehanizam za nadoknadu štete
GoK	Vlada Kosova
IMF	Međunarodni monetarni fond
JSDF	Japanski fond za socijalni razvoj
KEPA	Kosovska agencija za zaštitu životne sredine
KLMC	Kompanija za upravljanje deponijama na Kosovu
MALS	Ministarstvo za lokalnu upravu
MED	Ministarstvo za ekonomski razvoj
MIE	Ministarstvo za infrastrukturu i životnu sredinu
M4Y	Opštine za mlade
NGO	Nevladina organizacija
PMU	Jedinica za upravljanje projektima
PAS	Zaštićena područja Kosova
OHS	Zanimanje Zdravlje i sigurnost
SAA	Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju
SG	Zaštitne mere

Table of Contents

1	Uvod	4
1.1	Svrha ESMF	4
1.2	Ukratko o Kosovu	5
1.3	Zaštićena područja (ZP-ovi) Kosova	7
1.4	Fizička kulturna baština	7
1.5	Glavna briga za životnu sredinu.....	8
2	Ciljevi i komponente projekta.....	9
2.1	Cilj razvoja projekta	9
2.2	Opis projekta	9
2.3	Linije finansijske podrške.....	11
3	Neprihvatljive aktivnosti.....	11
3.1	Lista isključenja.....	11
4	Upravljanje projektom.....	12
5	Monitoring i evaluacija	13
6	Skrining životne sredine.....	13
6.1	Kategorija A	14
6.2	Kategorija B	14
6.3	Kategorija B+	14
6.4	Kategorija B-	14
6.5	Kategorija C.....	15
6.6	Institucionalni aranžmani i aranžmani za implementaciju	15
7	Politika Svetske banke koja se odnosi na projekat.....	16
7.1	OP/BP 4.01 (Procena životne okoline) – pokrenuto.....	16
7.2	OP/BP 4.04 (Prirodna staništa) – nije pokrenuto	17
7.3	OP/BP 4.36 (Šume) – nije pokrenuto.....	17
7.4	OP/ BP 4.09 (Deratizacija) – nije pokrenuto.....	18
7.5	OP/BP 4.11 (Fizički kulturni resursi) – nije pokrenuto.....	18
7.6	OP/BP 4.10 (Starosedeoci) – NA.....	18
7.7	OP/BP 4.12 (Prisilno preseljenje) – nije pokrenuto	18
7.8	OP/BP 4.37 (Bezbednost brane) - nije pokrenuto	18
7.9	OP/BP 7.50 (Projekti na međunarodnim vodnim putevima) - nije pokrenuto.....	18
7.10	OP/BP 7.60 (Projekti u spornim oblastima) - nije pokrenuto	18
8	Pregled nacionalnog zakonodavstva i okvir upravljanja životnom sredinom i procena uticaja na društvo	18
9	Potencijalni uticaji na životnu sredinu.....	21
10	Mere ublažavanja	22
11	Procena životne sredine	23
12	Analiza životne sredine	24
13	Mehanizam za ulaganje žalbi	25
14	Praćenje usklađenosti i izveštavanje o OUSŽS-u	25
15	Objavlivanje i konsultacije	26
	ANEKSI.....	27
	ANEKS 1 - ODGOVORNOSTI I KLJUČNI UČESNICI	27
	ANEKS 2 –UPITNIK ZA PROCENU RIZIKA ZA OKOLINU I SOCIJALNI RIZIK za INFRASTRUKTURU (čak i mala infrastruktura).....	28
	ANEKS 3 –OBRAZAC LISTE ZA PROVERU PLANA EKOLOŠKOG I SOCIJALNOG UPRAVLJANJA ...	29
	ANNEX 4 –Plan socijalno prostornog upravljanja	45
	ANEKS 5 –ZAPISNIK SA SASTANKA KONSULTACIJA ESMF.....	47
	Spisak učesnika (biće dodato nakon konsultacija).....	47

1 Uvod

Marginalizovani mladi na Kosovu suočavaju se sa više dimenzija socijalne i ekonomske isključenosti. Vlada Kosova (VK) predlaže projekat za unapređenje društveno-ekonomske inkluzije osnaživanjem ciljanih mladih ljudi sa veštinama kritičkog razmišljanja, tehničkom ekspertizom i finansijskim resursima za inkubaciju start-apa i povećanjem njihove uloge u donošenju odluka na nivou zajednice i opštine. Predloženi *Projekat povezivanje mladih: inkluzija i preduzetništvo mladih* (CYP) takođe je usklađen sa više nacionalnih politika i strategija: Strategija nacionalnog razvoja Kosova (2016–21), Nacionalna strategija za inovacije i preduzetništvo (2019–2023), Kosovska Strategija za mlade (2019–2023), Akcioni plan 2018–2020 - Povećanje zaposlenosti mladih i Strategija lokalne samouprave (2016–2026).

Projekat će direktno koristiti najmanje 7.500 mladih Kosovaca starosti od 19 do 29 godina uz podršku preduzetništva i još 30.000 mladih žena i muškaraca sa pristupom lokalnim i opštinskim objektima i glasom u donošenju odluka.

Svi korisnici projekta biće marginalizovani mladi - od kojih će 50 procenata biti mlade žene, a 30 procenata osobe u nepovoljnom položaju. Karakteristike koje čine mlade ljude ranjivim u kontekstu Kosova razmotrene su u narednim definicijama projekta.

- Marginalizovani. Mladi, starosti od 19 do 24 godine, biće podobni za podršku u projektima ako imaju bar jednu od sledećih karakteristika: (i) imaju prebivalište u ruralnom području ili u gradskom kvartu koji ima manje podrške; (ii) pripadaju marginalizovanoj manjinskoj grupi;¹ ili (iii) ako su NEET, u povremenom zaposlenju ili na poslu sa slabom produktivnošću. Raspon starosti marginalizovanih žena biće produžen na 29 godina.
- U nepovoljnom položaju. Od ove marginalizovane omladine, one grupe mladih koje se smatraju ugroženima biće posebno ciljane. Imaće bar jednu od sledećih karakteristika: (i) da nisu završili srednju školu; (ii) identifikovani kao RAE; (iii) povratnici ili interno raseljena lica; (iv) imaju invaliditet; (v) žrtve porodičnog nasilja ili žene koje vode domaćinstva; ili (vi) u sukobu ili u kontaktu sa zakonom (prestupnik ili svedok).

Svih 38 opština imaće koristi od poboljšanih veština i kapaciteta za uključivanje mladih u procese učešća građana, kao i od ulaganja u lokalna sredstva vezana za život. U opštinama će se birati zajednice sa malim i nezadovoljnim stanovništvom koje će ciljati podršku kako geografski tako i na ciljne grupe.

1.1 Svrha ESMF

Projekat uključuje program državnih grantova sa pod-projektima zajednice i opština koji odgovaraju. Okvir za socijalni i menadžment u životnoj sredini (ESMF) pripremila je Ministarstvo za lokalnu upravu (MALS), oslanjajući se na Politiku zaštite bezbednosti Svetske banke za ovu vrstu projekata. Dokument ESMF, između ostalog, služi kao alatka za pregledanje pod-projekata i na osnovu rezultata proverava vodi klijenta i ostale zainteresovane strane kroz postupke dubinske analize zaštite životne sredine uključujući EA i upravljanje zaštitom životne sredine u svim fazama projektnog ciklusa.

ESMF pruža smernice i postupke za upravljanje potencijalnim ekološkim i socijalnim rizicima i uticajima nepoznatih pod-projekata, smernice o tome kako će se izbeći, umanjiti ili ublažiti negativni uticaji. Svi pod-projekti koji će se finansirati u okviru CIP-a biće podvrgnuti postupku ekološke i socijalne revizije koji uključuje postupke opisane u ovom dokumentu. Ovi postupci i zahtevi obuhvataju kosovsko zakonodavstvo o životnoj sredini i politike zaštite Svetske banke. Sve aktivnosti na projektu moraju biti

¹ Pripadnici srpske manjine biće proporcionalno zastupljeni kako bi se odražavala specifična etnička i jezička raznovrsnost u opštini.

u skladu sa nacionalnom regulativom i politikama SB, što je po pravilu strože. Okvir služi kao uputstvo za sprovođenje Agencije za implementaciju (MLU)/Jedinica za upravljanje projektima (PMU) i svih drugih zainteresovanih strana relevantnih za upravljanje rizikom, u identifikovanju i proceni potencijalnih uticaja pod-projekta na životnu sredinu i društvo i obezbeđivanje potrebnih mera ublažavanja kako bi se minimizirali ili sprečili bilo kakvi negativni uticaji na životnu sredinu i društveni uticaji. Okvir će takođe služiti kao smernice za praćenje i izveštavanje u oblasti životne sredine i društva.

Postupci pregleda životne sredine u osnovi se sastoje od proveravanja životne sredine, procene životne sredine (EA), planiranja upravljanja životnom sredinom, mera ublažavanja i nadgledanja poštovanja plana akcija preporučenih za ublažavanje rizika po životnu sredinu. Ekološki pregled će izvršiti agencija za implementaciju (MALS/PMU) za sve pod-projekte u ranoj fazi pregleda pod-projekta kako bi se utvrdila odgovarajuća kategorija životne sredine za predložene pod-projekte. Na osnovu rezultata provere (skringinga), na predloge će se primeniti procena uticaja na okolinu u priloženoj kategoriji zaštite okoline. Korisnici sredstava (MALS, podnosilac prijave) biće odgovorni za pripremu zahtevane EA (ESMP ili kontrolne liste ESMP) i za potvrdu da li je potrebno dobiti odobrenje za predložene pod-donacije od nadležnih organa kako je propisano nacionalnim zakonodavstvom i da li je u skladu sa procedurama Svetske banke kako je opisano u ovom dokumentu. Ukupna odgovornost za usklađenost sa CYP-om za okolinu je na MALS/PMU. U zavisnosti od priložene kategorije zaštite okoline, što za ovaj projekat može biti B ili C po karakteristikama lokacije, EA uključuje jedno od sledećeg:

- a) plan upravljanja životnom sredinom i društvenim sistemom (ESMP),
- c) pojednostavljena procena životne sredine, takozvana kontrolna lista ESMP, ili
- d) obrazložena izjava da se ne zahteva EA.

Za sprovođenje ESMP-a odgovornost je Ugovarača/donatora, dok će ih nadgledati MALS/PMU i Opština. MALS/PMU će dodatno nadgledati celokupni postupak pregleda, odobrenja i nadzora koji sprovodi opština. Pod-projekti koji su A i/ili visokog rizika ili zahtevaju EIA po kosovskom Zakonu o životnoj sredini neće se finansirati.

Očekuju se samo aktivnosti lakih građevinskih radova kategorije B i C, dok se pod-projekti koji su A ili visoki rizik ili zahtevaju EIA po kosovskom Zakonu o životnoj sredini neće finansirati. Sveukupno, ekološki i socijalni postupci koji se primenjuju na pod-projektni ciklus i odgovornosti ključnih aktera detaljno su opisani u daljem tekstu.

nisu ocenjeni prilikom procene, zbog čega se smatra da je Okvirni pristup

1.2 Ukratko o Kosovu

Kosovo je zemlja okružena kopnom u centru Jugoistočne Evrope, koja se graniči sa Albanijom, Bivšom Jugoslovenskom Republikom Makedonijom, Crnom Gorom i Srbijom. Ukupna površina je 10.887 km². Zemlja se nalazi na nadmorskoj visini od 400-700 m nadmorske visine okružena nizom visokih planina, sa nadmorskim visinama od 2.000 do 2.500 m².

Populacija Kosova od 1,8 miliona stanovnika nastavlja da raste i stoga je došlo do povećanja ekspanzije naselja i promena u korišćenju zemljišta. U 2012. naselja su pokrivala 4,7% kosovske teritorije, u poređenju sa 3,7% u 2002. Poljoprivredna zemljišta su sa 31,3% teritorije Kosova u 2002. porasla na 27,8% u 2012. godini (usled ekspanzije naselja). Šumsko zemljište se povećalo sa 42,1% teritorije Kosova u 2002. godini na 44,7% u 2012. godini. U 2012. godini oko 78% populacije se vodom snabdevalo iz javnog vodovoda (4% više nego u 2011. godini), dok je oko 56% populacije imalo pristup uslugama tretmana otpadnih voda (5% više nego u 2011. godini)³.

Na klimu Kosova utiče njegova blizina Jadranskom i Egejskom moru, kao i kontinentalna evropska

kopnena masa na severu. Celokupna klima je modifikovana kontinentalna vrsta, sa određenim elementima submediteranske klime na ekstremnom jugu i alpskim režimom u višim planinama. Zime su hladne sa prosečnom temperaturom u januaru i februaru od 0 stepeni Celzijusa i značajnom akumulacijom snega, posebno na planinama. Leta su vruća, sa ekstremnim temperaturama do 40 stepeni. Prosečne godišnje padavine na Kosovu iznose 720 mm, ali mogu dostići više od 1000 mm u planinama. Letnje suše nisu neuobičajene. Različite nadmorske visine, klimatski uticaji i tla na Kosovu pružaju široku raznolikost mikrohabitacija kojima su biljne i životinjske vrste prilagođene5.

Kosovo je sklono raznovrsnim prirodnim opasnostima - uključujući poplave, klizišta, suše, zemljotrese i požare

- što bi moglo predstavljati ozbiljne štete za ekonomiju, fiskalnu ravnotežu i dobrobit ugroženih populacija. Očekuje se da će mnoge od ovih klimatskih opasnosti biti uvećane sa budućim klimatskim promenama. Ovi klimatski i katastrofalni rizici mogu ozbiljno uticati na produktivne sektore ekonomije, kao što su poljoprivreda, infrastruktura, energetika, vodni resursi, zajednice i domaćinstva. Prirodne katastrofe i klimatske promene mogu takođe ometati reforme i izvršiti pritisak na fiskalnu poziciju, pogoršati postojeće pritiske rashoda, preusmeriti javne resurse dalje od dugoročnih razvojnih planova i ograničiti sposobnost zemlje da osmisli mere ublažavanja za razvojne programe i buduće potrebe. Oni takođe mogu preusmeriti oskudne državne administrativne kapacitete u operacije hitne pomoći6.

Kosovska ekonomija pokazala je napredak u tranziciji ka tržišno zasnovanom sistemu i održavanju makroekonomske stabilnosti, ali je i dalje veoma zavisna od međunarodne zajednice i dijaspore u smislu finansijske i tehničke pomoći. Procenjuje se da doznake iz dijaspore, uglavnom iz Nemačke, Švajcarske i nordijskih zemlja, čine oko 17% BDP-a, a međunarodna donatorska pomoć čini oko 10% BDP-a. Uz međunarodnu pomoć, Kosovo je uspeo da privatizuje većinu svojih preduzeća u državnom vlasništvu7.

Proizvodnja minerala i metala - uključujući lignit, olovo, cink, nikl, hrom, aluminijum, magnezijum i širok spektar građevinskih materijala - nekada glavni ogranak industrije, sada je smanjena zbog zastarele opreme i nedovoljnih investicija, problemi koji su pogoršani konkurentskim i nerešenim vlasničkim potraživanjima najvećih rudnika na Kosovu. Ograničeno i nepouzdanu snabdevanje električnom energijom predstavlja glavnu prepreku ekonomskom razvoju, ali su i pored toga postignute određene prekretnice. Kosovo je 2012. godine privatizovalo mrežu za snabdevanje i distribuciju električne energije. U saradnji sa Svetskom bankom i Vladom SAD, MER radi na zaključivanju komercijalnog tendera za izgradnju Kosova C, nove elektrane na lignit, koja bi koristila velike rezerve lignita na Kosovu. MER takođe ima planove za rehabilitaciju starije termoelektrane na ugalj Kosovo B i razvoj rudnika uglja koji bi mogao snabdevati obe elektrane8.

U junu 2009. godine, Kosovo se pridružilo Svetskoj banci i Međunarodnom monetarnom fondu, te je počelo da servisira svoj deo duga bivše Jugoslavije. Da bi pomogao integraciji Kosova u regionalne ekonomske strukture, UNMIK je 2006. godine (u ime Kosova) potpisao pristupanje Centralnoevropskoj zoni slobodne trgovine (CZST) u 2006. godini. Kosovo se pridružilo Evropskoj banci za obnovu i razvoj u 2012. i Banci za razvoj Saveta Evrope 2013. godine. U 2016. godini, Kosovo je sprovelo pregovore o Sporazumu o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) sa EU, sa fokusom na liberalizaciju trgovine. Prema SSP-u, Kosovo - koje približno 58% državnih prihoda ostvaruje iz tarifa za uvoz – treba da ukine tarife za robu iz EU u narednih sedam godina. U 2014. godini skoro 60% carinskog uvoza na Kosovu je bila roba iz EU. Godine 2015, Kosovo je pregovaralo o Stand-by aranžmanu (SBA) od 185 miliona dolara sa MMF-om nakon zaključenja prethodnog SBA-a u 2014. MMF je zatražio produženje aktuelnog SBA do avgusta 2017. godine kako bi se olakšao kontinuitet politike i omogućilo dovoljno vremena za ostvarivanje napretka u tekućim strukturnim reformama. U avgustu 2015. godine, u sklopu procesa normalizacije sa Srbijom, uz posredstvo EU, Kosovo je potpisalo sporazume o telekomunikacijama i distribuciji električne energije, međutim neslaganja oko toga ko poseduje ekonomsku imovinu, kao

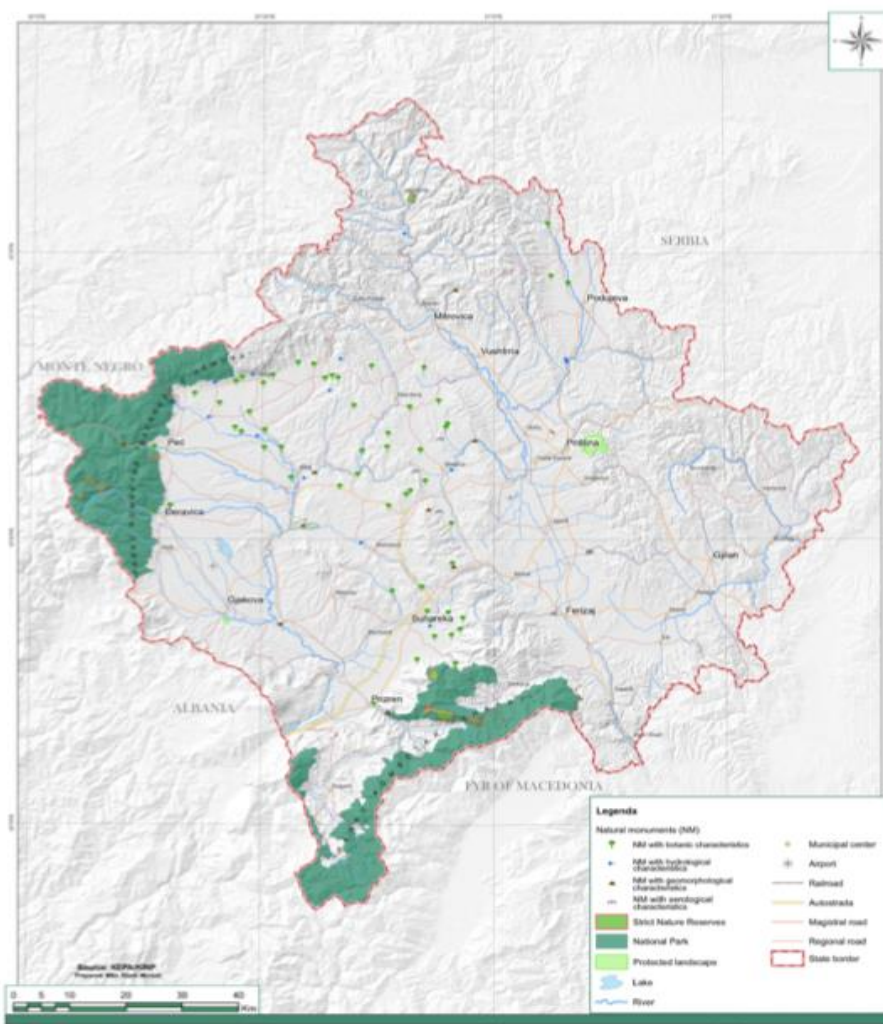
što je imovina rudarskog konglomerata Trepča na Kosovu, se nastavljaju.

Dok kosovska ekonomija nastavlja da ostvaruje napredak, potrebna su dalje reforme i investicije kako bi se omogućio nivo rasta potreban za smanjenje nezaposlenosti i podizanje životnog standarda na značajan način.

1.3 Zaštićena područja (ZP-ovi) Kosova

Nacionalna mreža zaštićenih područja sastoji se od 116 područja prirode (ili 10,9% teritorije zemlje). Najveću teritoriju zaštićenog područja zauzimaju Nacionalni parkovi „Šara“ i „Prokletije“.

Kada je Kosovo 2012. godine najavilo stvaranje svog drugog nacionalnog parka Prokletije (62.488 hektara), takođe je proširilo teritoriju svog prvog nacionalnog parka, Šare. Ove dve akcije su povećale ukupni udeo zaštićenih područja na Kosovu sa 4,36% (2003. godine) na 10,9% nacionalne teritorije. Pored svoja dva nacionalna parka, Kosovo ima još 97 zaštićenih područja prirode različitih kategorija. Pogledajte kartu dole za vizuelni prikaz zaštićenih područja.

Izvor: Kosovska agencija za zaštitu životne sredine (2015)

1.4 Fizička kulturna baština

Kosovo je naseljeno još od praistorije. Nedavni arheološki nalazi datiraju se iz ranog neolita, tj. šestog milenijuma p.n.e. i obuhvataju različite antropomorfne i zoomorfne figurice plodnosti i obojenu keramiku. U doba antike postojali su visoko urbanizovani centri rafinirane kulture na prostoru

sadašnjeg Kosova(2). Stoga nije ni čudo što je Kosovo dom značajnog kulturnog i verskog nasleđa, ne samo prirodnih znamenitosti.

Kulturno nasleđe Kosova uključuje spomenike, nalazišta, predmete kao i njihove nematerijalne atribute koje su stvorili svi narodi koji su vekovima živeli na Kosovu.

Što se tiče geografskih znamenitosti, na Kosovu postoji niz malih do srednjih jezera, uključujući i neka alpska jezera ledničkog porekla koja su od naučnog i pejzažnog interesa.

1.5 Glavna briga za životnu sredinu

Kosovo se bori sa nekoliko ekoloških rizika, kao što su zagađenje vazduha, zagađenje i raspoloživost vode, neobrađeni komunalni i opasni otpad, degradacija šuma i zemlje, zagađenja od rudarstva i drugih industrijskih aktivnosti, a to su samo su neki od kosovskih problema koji se tiču okoline. Ova ekološka pitanja imaju snažan uticaj na zdravlje, ekologiju i poljoprivredu, vodne resurse i stvaraju ekonomske gubitke. Rastući izazovi zaštite životne sredine i klimatskih promena zahtevaju znatno više političke volje.

Postignut je određeni napredak, pre svega usvajanjem relevantnih strategija, ali ozbiljni ekološki problemi i dalje utiču na životni vek i zdravlje ljudi.

➤ Zagađenje vazduha je značajan problem u gradskim oblastima Kosova i umeren problem za zemlju. Kvalitet gradskog ambijentalnog vazduha je loš, posebno u Prištini, području Obilića, području Glogovca i u Mitrovici. Glavni izvori zagađenja uključuju (a) sagorevanje drveta i lignita za potrebe grejanja u domaćinstvima/zgradama i, u manjoj meri, aktivnosti proizvodnje energije i rudarstva; (b) dim i emisije iz velikih industrijskih kompleksa; (c) odlagališta gradskog i industrijskog otpada koja imaju specifičniji lokalni uticaj; i (d) emisije iz vozila. Ključni uticaji zagađenja vazduha na zdravlje povezani su sa visokim nivoom čestica (PM), takođe poznatih kao sitne čestice ili prašina³.

➤ Kvalitet vode. Podaci Instituta za javno zdravlje o kvalitetu vode za piće pokazuju da je zagađenje vode za piće generalno povezano sa bakterijskim, a ne hemijskim zagađenjem. Veliki deo ove bakterijske (fekalne) kontaminacije javlja se u sistemima vodosnabdevanja malih gradova i ruralnih sredina gde se smatra da je veliki deo bunara i izvora kontaminiran, mada ne postoji precizan broj. Na Kosovu takođe nedostaju postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda(4).

➤ Neobrađen opasan i komunalni otpad. Istorijski i trenutni industrijski otpad ostaje - dugo vremena - na proizvodnim mestima, skladištima i industrijskim žarištima. Pored rudarskih i industrijskih aktivnosti koje godišnje proizvode oko 2,5 miliona tona otpada (komercijalnog, opasnog i neopasnog), procenjuje se i oko 426.000 tona komunalnog otpada godišnje. Trenutno na Kosovu postoji skoro potpuni nedostatak odgovarajućeg upravljanja otpadom za sve vrste otpada - kućni, industrijski, zdravstveni i opasni otpad - kao i za nasleđeno zagađenje od ranije. Trenutna praksa upravljanja otpadom, ako ostane nepromenjena, dovešće do visokog nivoa zagađenja podzemnih voda, tla i vazduha (na primer, metanom ili deponijskim gasom), ali i dioksinima i sitnim česticama kada se spaljuju.

➤ Šumski resursi su pod pritiskom od 1990. godine, pri čemu je većina ilegalno posečenog drveta korišćena kao ogrevno drvo, uz pojavu teške seče za obnovu kuća nakon rata. Pored toga, postoji nedostatak finansijskih sredstava za pravilan tretman poljoprivrede, posebno pred komercijalno proređivanje u mladoj fazi razvoja šuma kako bi se šume vratile u željeno upravljanje i rast⁵.

² <http://unesdoc.unesco.org/images/0013/001344/134426e.pdf>

³ <http://documents.worldbank.org/curated/en/282091494340650708/pdf/Kosovo-SCD-FINAL-May-5-C-05052017.pdf>

⁴ Ibid.

⁵ Ibid.

2 Ciljevi i komponente projekta

2.1 Cilj razvoja projekta

ZOP će razvijati mogućnosti za život marginalizovanih mladih žena i muškaraca i promovirati njihov glas u zajednicama i lokalnoj upravi.

2.2 Opis projekta

Projekat će se fokusirati na razvoj sposobnih mladića i žena sa sposobnošću da stvaraju i razvijaju svoje ekonomske prilike, ojačaju svoje zajednice i podržavaju izgradnju kapaciteta državnih i nedržavnih interesnih grupa. To će se postići pružanjem tri međusobno povezane oblasti podrške: podrška mikro preduzetništvu (obuka i pod-grantovi), podrška za povezivanje mladih sa zajednicama i unapređenje njihovog glasa i agencija; i podrška za povezivanje mladih u sisteme lokalne uprave.

CYP će dopuniti 2,79 miliona američkih dolara iz Japanskog fonda za socijalni razvoj (JSDF) koji je fokusiran na povećanje socijalno-ekonomskih prilika za marginalizovane mlade kroz pristup građanskom angažovanju i aktivnostima izgradnje veština. Projekat Opštine za mlade (M4I) obezbediće za 10 opština izdvajanja za pod-grantove koja su namenjena mladim inicijativama koje će im omogućiti da prošire svoje omladinske programe.

Komponente projekta

Komponenta 1: Povezivanje mladih sa preduzetničkim mogućnostima

Komponenta 1 će imati za cilj da se pozabavi tehničkim i finansijskim ograničenjima koja ometaju nezaposlene i marginalizovane mladiće i žene da razviju put do samozapošljavanja. Projekat za povezivanje mladih uspostaviće sistem podrške za mlade muškarce i žene da razviju mala preduzeća i da se bave učenjem kroz mikro-preduzetnički program koji uključuje: (A) obuku i mentorstvo potrebnu za podršku njihovom prelasku na putu za razvoj mikro preduzeća; i (B) mikro-grantove koji olakšavaju inkubaciju mikro preduzeća.

Pod-komponenta 1A: Usluge podrške mikro-preduzetništvu za marginalizovane mlade. Pod-komponenta će finansirati sistem podrške za uključivanje marginalizovanih mladih u mikro preduzeća. Sistem podrške mladim mikro-preduzetnicima posebno je dizajniran da podrži marginalizovanu omladinu u razvoju održivih mikro preduzeća. Sistem podrške uključuje sveobuhvatni sistem treniranja, mentorskog rada i obuke, što je organizovano kroz pet primarnih faza: (i) informisanje i orijentacija, (ii) formiranje ideja, (iii) organizacija poslovanja i formiranje tima, (iv) razvoj proizvoda i (v) marketing, prodaja i rešavanje problema. Svaka faza će obuhvatiti tri toka učenja: (i) poslovno učenje, (ii) učenje o ICT-u i (iii) lična inicijativa i meke veštine.

Pod-komponenta 1B: Mikro-grantovi mikro-preduzetništva za marginalizovane mlade. Projekat će podržati 2500 mikro preduzeća. Da bi se prilagodili različitim potrebama, osnovama veština i interesima marginalizovanih mladih, mikro-grantovi će biti strukturisani i dostupni kroz dva prozora: (i) mikro-grantovi za ICT mikro preduzetništvo i digitalizaciju/modernizaciju proizvodnih sektora; (ii) mikro-grantovi za sektore visokog potencijala koji su identifikovani u procenama lokalnog tržišta; i (iii) socijalno i ekološko mikro preduzetništvo. Udeo dodeljen svakom od navedenih biće određen u skladu sa potrebama marginalizovanih korisničkih grupa u većini prigradskih i ruralnih područja. Mikro-grantovi koji se finansiraju u okviru komponente 1B kretaće se u rasponu od 3.000 do 10.000 USD.

Komponenta 2: Povezivanje mladih sa zajednicama i opštinama

Komponenta 2 će finansirati sredstva za život i obrazovanje zasnovano na zajednici, što je neophodno

za podršku ranjivim i marginalizovanim mladićima i ženama da se pridruže putu ka društveno-ekonomskoj uključenosti. Ova komponenta će zatim finansirati sredstva za život potrebna za podršku marginalizovanim mladićima i ženama kako bi se optimizovale mogućnosti projekta za ekonomsku inkluziju. Mladi koji su ciljani u projektu vodiće izbor investicija i imati uloge u njihovoj implementaciji i aktivnostima.

Pod-komponenta 2A: Podrška učešću mladih u zajednicama i opštinama. Pod-komponenta će finansirati proces donošenja odluka koje vode mladi u odabranim zajednicama, vezan za opštinsko planiranje investicija i budžetiranje i društvenu odgovornost koja vodi mlade. Konkretno, podržaće tri ciklusa aktivnosti: (i) izgradnja informacija i svesti o projektnim aktivnostima i procesima; (ii) formiranje inkluzivnih omladinskih grupa; (iii) participativne procene potreba, planiranje i određivanje prioriteta male zajednice i većih opštinskih pod-projekata kroz vođenu fokus grupu i diskusije na nivou zajednice; (iv) dijalog sa opštinama o prioritetima koje određuju mladi kako bi opštinska posvećenost u nabavkama, primeni i operacijama i održavanju (O&M) objekata obezbedila održivost i upravljanje projektima; i (v) uspostavljanje, gde je to relevantno, angažmana mladih u upravljanju objektima na nivou zajednice i opštinama (npr. mikro-delatnosti bi se mogle razviti oko jaslica ili digitalnih kafića).

Pod-komponenta 2B: Pod-grantovi za objekte za život. Ova Pod-komponenta obezbediće pod-grantove za objekte za život koji su izabrani od strane mladih preduzetnika iz komponente 1 kroz procese opisane u pod-komponenti 2A. Ovi pod-projekti za život (LSP) omogućiće ciljanim mladima u komponenti 1 da održe mikro preduzeća rešavanjem prepreka sa kojima se suočavaju u razvoju mikro preduzeća - omogućiće mladima da rade, ili će imati više vremena da rade na održivom načinu života. Korisnici će birati između relativno otvorenog menija digitalnih/tradicionalnih opcija). Iako su uslovljeni potražnjom i stoga nije moguće precizno definisati koji će prioritet dati mladima, preliminarne konsultacije sugerišu da će LSP uključivati i mesto na kojem će proizvoditi/usluge zarađivati za život i objekte koji im to omogućavaju (kao što su ustanove za negu dece). Stoga se verovatno kreću u rasponu od malih lokalnih investicija na lokalnom nivou ili u zajednici (poput digitalnih kafića, radionica, kuhinja, ustanova za brigu o deci, centara za starije, centara za posle škole) do ulaganja u opštinske ustanove (poput multifunkcionalnih proizvođača - prostori, inkubacioni centri, IT centri za pristup digitalnim mogućnostima i uslugama podrške, rehabilitaciji poljoprivrednih ili ekoturističkih objekata i infrastrukture, ili objektima za reciklažu).

Podgrupe svake od opština koje učestvuju u opsegu će varirati od 13.000 USD za male opštine do 200.000 USD za veće gradske opštine tokom perioda realizacije projekta. Postupci za raspodelu i nabavku sredstava biće praćeni opštinskim procedurama za dodelu sredstava koje je utvrdila MALS.

Komponenta 3: Izgradnja kapaciteta i upravljanje projektima

Pod-komponenta 3A: Izgradnja kapaciteta MLU i opština. Pod-komponenta će finansirati razvoj znanja i veština usmerenih na izgradnju kapaciteta izabranih i imenovanih službenika MALS, opština i drugih dogovorenih zainteresovanih strana kako bi oni mogli da podrže razvoj društveno-ekonomske inkluzije mladih. Finansiraće početnu procenu kapaciteta, obuke/radionice/konferencije za izgradnju veština i razumevanja principa, dizajna, primene projekta i vršnjačkog učenja (tj. prikazivanje dobrih praksi opština oko omladinskog programiranja, događaja uzajamnog učenja (cross-learning) itd.).

Pod-komponenta 3B: Upravljanje projektom, koordinacija i praćenje i evaluacija. Pod-komponenta će takođe finansirati dodatne troškove MALS za sveukupnu koordinaciju, upravljanje i nadzor nad sprovođenjem projekata, kao i za nabavku i upravljanje finansijama, uključujući reviziju projekata. Pod-komponenta će finansirati posebnu Jedinicu za upravljanje projektima (PMU) koja će se sastojati od stručnjaka za upravljanje projektima, mladi, rod, mikro preduzetništvo, lokalno upravljanje i razvoj

zajednice, IT, zaštitne mere, nabavke, FM i M&E. Ovom Pod-komponentom će se takođe finansirati sve M&E aktivnosti i uspostavljanje informacionog sistema za upravljanje (MIS).

2.3 Linije finansijske podrške

Finansije bi tekle od Svetske banke do Trezora, Ministarstva finansija i Ministarstva lokalne uprave (MALS). Svim finansijama vezanim za projekat upravljaće MALS. Svim troškovima projekta, uključujući osoblje, troškove projektne aktivnosti, izvođače radova, pod-dobitnike i administraciju projekata, upravljaće MALS u skladu sa postupcima upravljanja finansijama i nabavkama Svetske banke.

Administracija Pod-grantova iz pod-komponente 1B biće dodeljena kvalifikovanim partnerima za implementaciju mikro-preduzeća (IP), koji će biti odgovorni za sprovođenje odgovarajućih zahteva FM.

U okviru pod-komponente 2B, pod-grantovi će biti upućeni opštinama kroz opštinski investicioni fond za uspešnost (MPIF), u skladu sa procedurama koje je utvrdio MALS i odobrila Banka. Kroz ovaj mehanizam, projektna sredstva će se godišnje prenositi opštinama iz budžeta MALS, a zatim će se sredstva koristiti za prihvatljive izdatke/pod-projekte. Pokazatelji u oblastima upravljanja, finansijskog upravljanja i revizije ocenjuju se na godišnjem nivou, sa čistim revizorskim mišljenjem utvrđenim kao minimalni zahtev za pod-grant.

3 Neprihvatljive aktivnosti

Nikakve aktivnosti u zaštićenim područjima i na objektima i/ili lokacijama kulturne baštine, kao i one koje pokreću politike zaštite SB-a osim 4.01 Procena zaštite životne sredine, neće biti finansirane u okviru projekta.

U okviru ovog projekta nisu dozvoljene nikakve aktivnosti koje pokreću operativnu politiku Svetske banke (OP) 4.12 o prisilnom preseljenju. Uz to, ovaj projekat ne može finansirati pod-projekte koji bi uključivali:

- Aktivnosti koje ograničavaju ili uskraćuju pristup pojedincu ili zajednici zemlji ili raspoloživim resursima;
- Aktivnosti koje uzrokuju otkup zemljišta ili raseljavanje pojedinaca ili zajednica;
- Aktivnosti u zaštićenim područjima i osetljivim ili kritičnim prirodnim staništima, kao i pod-projekti koji uključuju seču;
- Aktivnosti koje uvode promene u upotrebi pesticida;
- Aktivnosti koje utiču na kulturno nasleđe;

Pod-projekti koji mogu rezultirati stvaranjem velike količine opasnog otpada (azbestni otpad, CFL, krhotine olovnom bojom, rezervoari kontaminirani grejnim uljem itd.) ili posebne vrste opasnog otpada (npr. radioaktivni gromobrani) neće biti prihvatljive za finansiranje.

Iako rizici povezani sa različitim pod-projektima mogu varirati od niskog do umerenog do rizičnog, očekuje se da svi oni potpadaju pod EA kategoriju B ili C.

3.1 Lista isključenja

Brojne aktivnosti nisu prihvatljive za finansiranje u okviru Projekta. Oni uključuju nabavku zemljišta, A kategorije i visoko rizične projekte, kao i aktivnosti sa opšte liste za isključenje stranih banaka, kako sledi:

1. Trgovina divljim i proizvodima od divljih životinja zabranjena Konvencijom CITES,
2. Puštanje genetski izmenjenih organizama u prirodno okruženje,

3. Proizvodnja, distribucija i prodaja zabranjenih pesticida i herbicida,
4. Drift seine netting u morskome okruženju,
5. Proizvodnja, rukovanje i odlaganje radioaktivnih proizvoda,
6. Skladištenje, obrada i odlaganje opasnog otpada,
7. Proizvodnja opreme i uređaja koji sadrže CFC, halone i druge supstance regulisane Montrealskim protokolom,
8. Izrada električne opreme koja sadrži polihlorne bifenile (PCB) veće od 0,005 mas.%,
9. Proizvodnja proizvoda koji sadrže azbest,
10. Nuklearni reaktori i njihovi delovi,
11. Duvan, neprerađen ili proizveden,
12. Mašine za preradu duvana i
13. Izrada vatrenog oružja.

4 Upravljanje projektom

Ministarstvo za lokalnu samoupravu i upravu Kosova (MALS) biće odgovorna izvršna agencija za projekat. MALS će uspostaviti Jedinicu za upravljanje projektima (PMU) koja će biti odgovorna za sveukupnu implementaciju projekta. Glavne odgovornosti PMU-a će uključivati: koordinaciju projekata, nabavku, upravljanje finansijama, zaštitne mere, upravljanje komunikacijom i znanjem, M&E i nadoknadu štete. PMU će biti odgovoran za: (i) upravljanje budžetom (formula za raspodelu sredstava biće definisana u POM-u); (ii) procena opštinskih upravljačkih kapaciteta za sprovođenje projekata; (iii) nabavka i ugovaranje partnera za implementaciju radi podrške komponenta 1 i Podkomponenta 2A; (iv) finansijsko upravljanje i raspodelu projektnih sredstava, uključujući upravljanje pod-grantovima; (v) nadzor nad poštovanjem opštinskih kriterijuma projekta; (vii) pružanje prigovora za pod-projekte kako bi se osiguralo poštovanje projektnih, fiducijarnih i zaštitnih zahteva; i (viii) M&E i širenje znanja. MLU će blisko saradivati sa opštinama i IP-ima kako bi osigurali efikasno sprovođenje projektnih aktivnosti i uspostavili neformalnu radnu grupu za mlade koja će se sastojati od stručnjaka za ciljeve projekta.

PMU će se sastojati od tima dodeljenih MALS, kao i malog tima konsultanata koji će podržati ključne tehničke, izveštavajuće, fiducijarne i zaštitne funkcije. Pripremljeno osoblje iz ministarstva verovatno će obuhvatiti stručnjake za pod-grantove i nabavke odgovorne za komponentu 2, stručnjaka za razvoj kapaciteta i opština i stručnjaka za M&E, dok će tim konsultanata koji se finansiraju iz ovog projekta uključivati koordinatora projekta, specijalistu za spoljne poslove, specijalistu za nabavke i specijalistu za zaštitu. MALS je takođe usvojila pristup zapošljavanja koji se zasniva na zaslugama, a nadgledala ga je međunarodna nevladina organizacija koja bi dodatno poboljšala procedure Svetske banke, uz obraćanje pažnje na rodnu ravnopravnost. Tim će podneti izveštaj generalnom sekretaru MALS. Pored toga, MALS će obezbediti radni prostor i prevoz, i pokriti logističke i administrativne troškove. MALS kao Agencija za implementaciju projekta odgovoran je za poštovanje ukupne ekološke i socijalne zaštite. MALS će angažovati stručnjaka za zaštitu u roku od 6 meseci od efektivnosti projekta koji će nadgledati pregled aplikacija za pod-grantove i obezbediti poštovanje odredbi ESMF-a.

Opštine. MLU će izvršiti detaljnu procenu kapaciteta opština kako bi se osigurao njihov kapacitet za efikasno učešće u projektu. Ova procena će se zasnivati na MALS sistemu upravljanja učinkom, koji procenjuje opštinske performanse na čitavom nizu finansijskih i upravljačkih pokazatelja, a sada uključuje/kao i razmatranje programa za mlade. MLU će potpisati Memorandum o razumevanju (Memorandum o razumevanju) sa opštinama koje ispunjavaju uslove. Opštine koje će učestvovati biće neophodne da iz opštinskog budžeta doprinesu ekvivalent od 15 procenata pod-granta izdvojenog za pod-projekte iz zajednice i opštine (iz njihovog budžeta za kapitalna ulaganja).

5 Monitoring i evaluacija

MALS će pratiti napredak svih investicija koje vode mladi koristeći upravljački informacijski sistem (MIS). MLU-ov M&E tim će pratiti, dokumentovati i izveštavati o napretku i rezultatima projekta u skladu sa procedurama opisanim u priručniku za operativne projekte (POM). Nadgledanje mladih će biti podržano u okviru pod-komponente 2A. Kvalitet usluga podrške, mobilizacije i inkluzivnih aktivnosti, na primer, meriće se na osnovu bodova sa rezultatima zajednice, o kome će se razgovarati i verifikovati, zajedno sa finansijskim dokumentima i evidencijama o realizaciji projekta, na sastancima za proveru zajednice - tim će saradivati MALS-PMU M&E tim i analizirati rezultate monitoringa mladih/rezultate društvene odgovornosti i percepcije i BFM i uključiti ih u MIS i polugodišnje izveštaje. Polugodišnje izveštavanje i merenja rezultata osiguravaće izveštavanje o ishodima definisanim u okviru rezultata i pokazateljima rezultata definisanim u POM-u.

Nezavisna evaluacija (IE) uključivaće osnovnu liniju, srednju liniju i krajnju liniju, kako bi se prikupili rezultati finansiranih aktivnosti i investicija. MALS-PMU će sprovesti Izveštaj o završetku (koji se zasniva na rezultatima participacije i IE) tri meseca pre datuma zatvaranja projekta.

Skupovi mera koje treba preduzeti u skladu sa unapred definisanim pod-projektima sa zaštitnim politikama Svetske banke i nacionalnim zakonodavstvom o životnoj sredini biće pripremljeni kao nacrt obrasca kontrolne liste ESMP, koji je sastavni deo ESMF (pogledajte Prilog 3). Obrazac kontrolne liste ESMP (koji sadrži mere ublažavanja i plan praćenja) prilagođava se svakom pojedinačnom pod-projektu kategorije B (manji građevinski radovi). Pored toga, definišaće odgovornosti za nadzor i izveštavanje i vremenski okvir. ESMP će se proizvoditi za sve ostale pod-projekte i aktivnosti sa potencijalnim negativnim uticajima.

Izvođač prati mere ublažavanja u skladu sa planom monitoringa navedenim u ESMP-u i redovno izveštava opštinu koja zauzvrat obaveštava PMU (Specijalista za zaštitu) i omladinsku grupu korisnika sredstava za život. Specijalista za zaštitu PMU će vršiti redovan nadzor nad implementacijom ESMP kontrolne liste/ESMP putem terenskih poseta/kontrola na licu mesta i redovno će izveštavati PMU o poštovanju zaštite životne sredine (ESMP, kontrolni spisak ESMP). Omladinski monitori (obučeni u Pod-komponenti 2A) takođe će vršiti redovno terensko nadgledanje aktivnosti upravljanja životnom sredinom. Iako je izveštavanje periodično, opština će odmah prijaviti bilo kakve značajne neusklađenosti. Mere ublažavanja koje je predložio PMU sprovedeće se u prihvatljivom vremenskom roku. U slučaju da pod-projekat (Izvođač) ne sprovede korektivne mere, preduzeće se dalje koraci dok se mere ne uspostave (ili će u dobro ocenjenim slučajevima prestati pod-projekat). PMU u skladu sa redovnim izveštajima o realizaciji projekta prijavljuje poštovanje životne sredine prema SB, osim ako nije drugačije dogovoreno (u pod-projektima ESMP-a).

6 Skrining životne sredine

Skrining životne sredine je prvi korak u due diligence procesu koji se odnosi na životnu sredinu, odnosno pregled primene/koncepta potprojekta. Njegova svrha je da utvrdi rizik po životnu sredinu vezan za predloženi potprojekat, odbacuje zahteve koji su neprihvatljivi zbog prirode predloženih aktivnosti i/ili lokacije, klasifikuju prihvatljive zahteve prema kategorijama životne sredine i identifikuje tip PŽS-a koji će biti potreban. Rezultati skrininga životne sredine će se odraziti u izveštaju o PŽS-u i izveštaju o skriningu životne sredine.

U procesu skrininga, u zavisnosti od vrste, lokacije, osetljivosti i veličine projekta i prirode i veličine njegovih potencijalnih uticaja na životnu sredinu, potprojekat će se svrstati u jednu od četiri kategorije:

6.1 Kategorija A

Aktivnosti iz kategorije A neće biti finansirane kroz šemu pod-grantova za pod-projekte domaćinstava.

Predloženi potprojekat je klasifikovan u ovu kategoriju, ako postoji verovatnoća da ima veoma značajne, raznovrsne i / ili dugoročne štetne uticaje na ljudsko zdravlje i prirodno okruženje čiju je veličinu teško odrediti u identifikacionoj fazi potprojekta. Ovi uticaji mogu imati uticaj na područje šire od lokacija potprojekta. Mere za ublažavanje takvih ekoloških rizika mogu biti složene i skupe.

Prema tome, procena uticaja na životnu sredinu (PUS) je neophodna za identifikaciju i procenu budućih uticaja na životnu sredinu povezanih sa predloženim projektom, identifikovanje potencijalnih mogućnosti poboljšanja životne sredine i preporučivanjem bilo kakvih mera potrebnih za sprečavanje, smanjenje i ublažavanje negativnih uticaja.

Sudužnik je odgovoran za pripremu izveštaja, obično o PUŽs-u. Sudužnik bi paralelno obezbedio tehničko- ekonomsku studiju izvodljivosti potprojekta. Troškovi mera ublažavanja bi bili uključeni u PUŽS i uključeni u studiju izvodljivosti.

Za projekte iz kategorije A studija uticaja na životnu sredinu je propisana zakonom Republike Kosovo, posebno Zakonom o proceni uticaja na životnu sredinu (br. 03/L-214). Navedeni pravni akt identifikuje projekte za koje je, prema kosovskim propisima, PUŽS obavezan, kao i opcioni (zahtev nadležnog organa). Projekat ne podržava aktivnosti utvrđene u Aneksu I i Aneksu II (opciono) Zakona o proceni uticaja na životnu sredinu²².

6.2 Kategorija B

Predloženi projekat je klasifikovan kao kategorija B, s obzirom na to da ako ima potencijalni štetan ekološki uticaj na stanovništvo ili područja koja su važna za životnu sredinu, oni su manje negativni od onih iz projekata kategorije A. Ovi uticaji su specifični za lokaciju; malo njih je neponištivo; i u većini slučajeva mere ublažavanja se mogu projektovati lakše nego za projekte kategorije A. Obim PUŽS-a za projekat kategorije B može se razlikovati od potprojekta do potprojekta kao što je PUŽS kategorije A, on ispituje potencijalne negativne i pozitivne uticaje na životnu sredinu projekta i sadrži preporuke svih mera potrebnih za sprečavanje, smanjenje, ublažavanje ili kompenzaciju negativnih uticaja i poboljšanje ekološkog učinka.

6.3 Kategorija B+

Za projekte kategorije B+, dužnik je odgovoran za pripremu potpunog PUŽS-a (u zavisnosti od mišljenja Ministarstva za životnu sredinu i prostorno planiranje ili gradske uprave ili prethodnog-PUŽS-a (jednostavniji oblik PUŽS-a) koji uključuje, po potrebi, elemente drugih instrumenata koji mogu jednostavno zahtevati preciziranje jasno definisanih mera za ublažavanje i usvajanje prihvaćenih operativnih postupaka. Sudužnik bi paralelno obezbedio tehničko-ekonomsku studiju izvodljivosti potprojekta. Troškovi mera ublažavanja bi bili uključeni u PUŽS ili PUSŽS i u studiju izvodljivosti.

6.4 Kategorija B-

Projekti kategorije B- u okviru PŽS-a zahtevaju procenu eventualnih budućih uticaja na životnu sredinu vezano za predloženi projekat, identifikaciju potencijalnih mogućnosti poboljšanja životne sredine i preporuku svih mera potrebnih za sprečavanje, smanjenje i ublažavanje negativnih uticaja.

Obim i format PŽS-a će se razlikovati u zavisnosti od projekta, ali će obično biti uži od opsega PUŽS-a, obično u obliku PUSŽS-a (pun PUSŽS ili kontrolna lista PUSŽS-a).

Obim PUSŽS-a je definisan u Aneksu 4. Za projekte koji uključuju jednostavne nadogradnje, rekonstrukciju ili adaptaciju zgrada biće korišćena kontrolna lista PUSŽS-a (videti Aneks 3).

Kategorija B- uključuje potprojekte koji takođe: (a) uključuju kredite za obrtni kapital koji obuhvataju kupovinu i/ili upotrebu opasnih materija (npr. pesticide) ili (b) kredite za poboljšanje procesa koji uključuju nabavku opreme/mašina koji predstavlja značajan potencijal za zdravstveni ili bezbednosni rizik.

Predloženi projekat je klasifikovan kao kategorija B- ako njegovi budući uticaji na životnu sredinu budu manje negativni od onih iz projekata kategorije A i B+ uzimajući u obzir njihovu prirodu, veličinu i lokaciju, kao i karakteristike potencijalnih uticaja na životnu sredinu.

6.5 Kategorija C

A Predloženi projekat je klasifikovan kao kategorija C ako postoji velika verovatnoća da ima minimalne ili nikakve štetne uticaje na životnu sredinu i zbog toga ne zahteva ni PUŽS niti analizu životne sredine. Osim procene, za projekat kategorije C nisu potrebne dalje mere PŽS-a.

Kategorija životne sredine	Dokumentacija o zaštiti životne sredine koja će se uključiti u paket zahteva za sufinansiranje
Kategorija C	<p>Objasnenje za kategoriju</p> <p>(Bilo koje zvanično odobrenje / dozvola ako je primenjivo)</p>
Kategorija B-	<p>Bilo koje zvanično odobrenje/dozvola (ako je primenjivo)</p> <p>A) PUSŽS (Aneks 4); ili</p> <p>B) Kontrolna lista PUSŽS-a (Aneks 3)</p>
Kategorija B+	<p>Opcija 1)</p> <p>Bilo koje zvanično odobrenje/dozvola</p> <p>Izjava „PUŽS nije potreban“ (ako je primenjivo)</p>

6.6 Institucionalni aranžmani i aranžmani za implementaciju

Kosovsko Ministarstvo za lokalnu samoupravu (MALS) biće agencija odgovorna za sprovođenje projekta. Mandat MALS je da podrži lokalnu autonomiju i ojača kapacitet opština za pružanje ekonomičnih usluga građanima. MALS ranije nije sproveo operaciju koju je finansirala Svetska banka; poseduje tehničku ekspertizu, sisteme i iskustvo upravljanja projektima za efikasno sprovođenje

predloženog projekta, međutim nema iskustva u zaštitnim merama. Da bi dodatno ojačao kapacitet, MALS će takođe imati podršku tima stručnjaka, uključujući i konsultanta za zaštitu (SG).

SG konsultant će imati iskustva u upravljanju životnom sredinom u infrastrukturnim projektima i po mogućnosti u zaštitnim mestima u SB ili drugim međunarodnim FI projektima. Savetnik će dobiti poludnevnu obuku o pravilima i procedurama o zaštitnim mehanizmima ESMF-a i SB-a od strane stručnjaka za zaštitu životne sredine Svetske banke.

MALS će voditi odabrane opštine u upravljanju i pripremi poziva za predloge projekata. Pored toga, opštine će biti odgovorne za: (i) pružanje podrške aktivnostima na polju zajednice, zajedno sa implementacionim partnerima (IP), radi predstavljanja projekta učestvujućim zajednicama i potencijalnim mladim korisnicima; (ii) pružanje obnovljenog prostora za sastanke projekata, treninge i saradnju sa mladima; (iii) podrška dogovorenom procesu odabira pod-projekata koje vode mladi, opisanih u komponenti 2A, u punoj saradnji sa IP-ovima i liderima mladih; (iv) osiguravanje da investicije koje podržavaju projekte budu uključene u opštinske razvojne planove za održivost programa za mlade; (v) dodela inženjerskog osoblja radi olakšavanja dizajna i specifikacija, primene i nadzora potprojekata; (vi) sprovođenje O&M za bilo koju opštinsku infrastrukturu ili opremu i podsticanje mladih preduzetnika na upravljanje objektima podržanim u projektu; i (vii) pružanje sveobuhvatne podrške za implementaciju pod-projekta na opštinskom nivou.

7 Politika Svetske banke koja se odnosi na projekat

Politike zaštite životne sredine i socijalne zaštite Svetske banke su neophodne za dvostruke ciljeve Svetske banke u borbi protiv ekstremnog siromaštva i jačanju zajedničkog prosperiteta. Cilj ovih politika je sprečavanje i ublažavanje nepotrebne štete nanesene stanovništvu, njihovom preživljavanju i staništu tokom procesa razvoja. Ove politike pružaju smernice za zaštitu životne sredine i poštovanje pravila za SB i korisnike kredita/klijente u identifikaciji, pripremi i primeni programa i projekata.

Prema politikama Svetske banke, projektu je dodeljena ekološka kategorija B, što znači da se ne predviđa značajan uticaj na životnu sredinu od primene projektnih aktivnosti. Projekat je klasifikovan u kategoriju B zbog malih građevinskih radova predviđenih u okviru Pod-komponente 2B.

Politike zaštite okoline i socijalne zaštite Svetske banke koje se primenjuju na projekat

Prema politikama Svetske banke, projektu je dodeljena ekološka kategorija B što znači da se od primene projektnih aktivnosti ne predviđa značajan uticaj na životnu sredinu. Mali građevinski radovi i instalacioni radovi deo su dve Pod-komponente. Tokom procene projekta preliminarno je pokrenuta samo jedna politika zaštitnih sredstava Svetske banke, ispod:

7.1 OP/BP 4.01 (Procena životne okoline) – pokrenuto

Predloženi projekat je klasifikovan kao kategorija B i pokreće politiku zbog pod-granta koji će podržati lake građevinske radove malim sredstvima za život i sredstvima usmerenim prema mladima (npr. obnova i popravka ustanova za brigu o deci, nakon školskih centara, ulaganja u radionice, kuhinje u zajednici itd.) Pod-komponente 2B. Ovi građevinski radovi mogu prouzrokovati privremene i lokalizovane uticaje na životnu sredinu tipične za emisije prašine i buke, stvaranje otpada, rizike po bezbednost u saobraćaju, rizike po zdravlje i bezbednost na radu i druge. Da bi efikasno upravljali izazovima u oblasti zaštite životne sredine u primeni, Agencija za implementaciju MALS izradila je Okvir za upravljanje životnom sredinom i društvenim sistemom (ESMF), o kome će se javno konsultovati i finalizovati pre procene. Sveukupni ESMF je pripremljen za Projekat, prateći smernice i postupke Svetske banke o konsultacijama i obelodanivanju, pre procene projekta. ESMF utvrđuje procedure i vodi sprovođenje pregleda i procene, uključujući i pripremu planova zaštite životne sredine i

društvenog upravljanja (ESMP) i/ili ESMP kontrolnih popisa tokom projekta koji će se takođe javno konsultovati prije ugovaranja radova. Kako bi se osiguralo da su kapaciteti i resursi uspostavljeni za njihovu implementaciju, EA (ESMP ili Lista za proveru ESMP) biće sastavni deo dokumentacije za nadmetanje i ugovaranje. ESMF eliminiše projekte kategorije A, neprihvatljive i rizične projekte, kao i radove u zaštićenim područjima i one koji utiču na kulturno nasleđe.

Šema odgovarajućih grantova u okviru Pod-komponente 1B podržavaće samo aktivnosti kategorije B kao što su administrativni troškovi pokretanja, opreme i pokretanja mikro preduzeća. Iz ovih sredstava se neće nabaviti nikakvi opasni materijali, opasna oprema i nikakvi građevinski radovi. Predlozi mikro grantova sa mogućim pitanjima zdravlja i sigurnosti u zajednici i radnicima (npr. zavarivanje) moraće uključiti odgovarajuće mere ublažavanja (npr. upotrebu zaštitne opreme) da bi bili prihvatljivi za finansiranje. Reviziju mogućih zdravstvenih i bezbednosnih razloga sprovede Partneri za implementaciju u okviru postupka izbora koji je opisan u Priručniku za mikro-grantove.

Projekat je identifikovao posebno ugrožene grupe mladih u kosovskom kontekstu (npr. RAE, povratnici ili interno raseljeni, invalidi) i pružiće prilagođene usluge kako bi se osiguralo da imaju pristup projektnim prednostima. Doseg do ovih grupa će olakšati lokalne nevladine organizacije i relevantne državne agencije (npr. Centri za socijalnu zaštitu). Na osnovu individualnih procena njihovih ograničenja za osnivanje mikro preduzeća, prevoz, dečija briga, pristup socijalnim radnicima i psiho-socijalna podrška biće obezbeđeni po potrebi.

Prema komponenti 1, oko 7.500 mladih proći će obuku za razvoj poslovanja, a otprilike 3.750 njih će imati koristi od mikro-grantova. Postoji rizik da se oni koji su prošli obuku i nisu odabrani za stipendiju mogu osećati nepravedno tretirano. Ovaj rizik će se ublažiti ako ih pozovete da dalje razvijaju svoje ideje i, potencijalno, pridružuju se drugim timovima. Odabir korisnika mikro-grantova obaviće se na transparentnoj i meritornoj osnovi, strogo sledeći objektivne kriterijume odabira, sajam javnih ideja i jasne komunikacije o postupku selekcije. Pored toga, biće uspostavljen i mehanizam za naknadu zbog podnošenja pritužbi koji će primati i odgovarati na pitanja i žalbe mladih.

7.2 OP/BP 4.04 (Prirodna staništa) – nije pokrenuto

Ova politika strogo ograničava okolnosti pod kojima bilo koji projekat koji podržava Banka može uticati ili izmeniti prirodna staništa (zemljište i vodene površine u kojima je većina domaćih biljnih i životinjskih vrsta još uvek prisutan), kao i parkove, prirodna područja ili druga proglašena zaštićena područja. Projekti moraju izbegavati, minimizirati, obnavljati ili kompenzovati sve aktivnosti koje uzrokuju degradaciju prirodnog staništa. Projekti koji bi prouzrokovali značajnu konverziju ili degradaciju kritičnih prirodnih staništa (zakonom zaštićena područja ili ona sa visokom zaštitnom vrednošću) nisu prihvatljiva za finansiranje. Pošto se politika ne pokrene, aktivnosti koje se odvijaju u zaštićenim i osetljivim područjima neće biti finansirane.

Mali obim će se dogoditi zbog aktivnosti pod-projekta, sanacija će se odvijati u postojećoj zgradi, sportske dvorane ili mesta za aktivnosti mladih mogu se odvijati u postojećim javnim zgradama ili gradskim zelenim površinama (npr. gradski parkovi) i neće uključivati zaštićene oblasti. Planirani radovi biće malog obima i koristiće samo postojeće objekte bez štetnih aktivnosti.

7.3 OP/BP 4.36 (Šume) – nije pokrenuto.

Ova politika olakšava projekte koji uključuju upravljanje šumama, uključujući seču, sadnju, pošumljavanje i slično. Aktivnosti u okviru ovog projekta ne odnose se na aktivnosti koje bi mogle uticati na šume. Po pravilu neće biti dozvoljen nikakav scenario koji bi mogao da utiče na šume, ali ako uklanjanje pojedinih stabala bude neizbežno, tražiće se odobrenje od nadležnog organa (Kosovska agencija za šume).

7.4 OP/ BP 4.09 (Deratizacija) – nije pokrenuto

Politika deratizacije se ne pokreće. Ne planiraju se aktivnosti koje uključuju ili zahtevaju kontrolu štetočina ili promene u borbi protiv štetočina, niti bi one trebale biti podržane.

7.5 OP/BP 4.11 (Fizički kulturni resursi) – nije pokrenuto

Ne postoji takva aktivnost koja bi se odvijala u okviru projekta. Kako se politika ne pokreće, ESMF ne dozvoljava aktivnosti koje mogu uticati na zaštićene zgrade, arheološka nalazišta, verske objekte i druge kulturne resurse.

Budući da su otkrića o slučajnostima malo verovatna, ali moguća, odgovarajuća klauzula će biti uključena u dokumentaciju o proceni životne sredine koja obezbeđuje postupke upravljanja (ESMP Kontrolne liste i ESMP-ovi za lokaciju). Postupci u slučaju nalaza slučajnosti biće u skladu sa nacionalnim procedurama i odlukama/mišljenjima nacionalnog nadležnog tela (Ministarstvo kulture, omladine i sporta).

7.6 OP/BP 4.10 (Starosedeooci) – NA

Nije primenjivo, u oblasti projekta nema starosedelačkih naroda.

7.7 OP/BP 4.12 (Prisilno preseljenje) – nije pokrenuto

Pod-komponenta 2B finansiraće male objekte za život i infrastrukturne investicije na javnom zemljištu koje se verifikuju kao slobodne od privatne upotrebe. Očekuje se da će se većina građevinskih radova izvoditi u postojećim javnim zgradama i na putu javne infrastrukture kroz sanaciju i modernizaciju. U slučaju izgradnje novih objekata (male radionice u zajednici, kuhinje) koristiće se upražnjeno javno zemljište. Lokacija objekata za život je fleksibilna i sigurno je da se može izbeći nehotično uzimanje zemljišta. OP 4.12 se ne pokreće jer se ne očekuju trajni uticaji na privatno zemljište ili javno zemljište koje koriste privatna lica. Kratkoročni privremeni pristup zemljištu ili imovini u privatnom vlasništvu tokom trajanja građevinskih radova biće dozvoljen samo kroz dobrovoljne ugovore o zakupu. Pod-projekti koji mogu pokrenuti OP Svetske banke OP 4.12 biće isključeni postupkom izbora definisanim u ovom ESMF-u.

7.8 OP/BP 4.37 (Bezbednost brane) - nije pokrenuto

Projekat/pod-projekti ne uključuju aktivnosti koje se odnose na brane.

7.9 OP/BP 7.50 (Projekti na međunarodnim vodnim putevima) - nije pokrenuto.

Projekat ne podržava aktivnosti koje bi mogle uticati na vodna tela.

7.10 OP/BP 7.60 (Projekti u spornim oblastima) - nije pokrenuto.

Lokacija aktivnosti projekata/pod-projekata uključuje severno Kosovo koje ne priznaje Nacionalnu Vladu Kosova i gde može biti ograničena dostupnost za PMU, MALS kao i tim SB. Međutim, na osnovu nekoliko sporazuma i sporazuma potpisanih u 2012. i 2013. godini, ova politika se neće primenjivati. Ipak, treba prepoznati rizike povezane sa problemom ograničenog pristupa severu Kosova.

8 Pregled nacionalnog zakonodavstva i okvir upravljanja životnom sredinom i procena uticaja na društvo

Ovaj dokument služi kao okvir aktivnosti upravljanja životnom sredinom i procenom uticaja na društvo

u okviru projekta „Podrška lokalnom razvoju na Kosovu uz inkluziju mladih“ finansiranog od strane JSRF-a. U isto vreme, nacionalno i lokalno zakonodavstvo se moraju u potpunosti poštovati. Ako se politika SB-a i kosovski nacionalni i lokalni propisi razlikuju, po pravilu preovlađuju strožiji.

Ministarstvo životne sredine i prostornog planiranja (MŽSPP) sa Agencijom za zaštitu životne sredine (KEPA) priprema, sprovodi i nadgleda sprovođenje zakonodavstva i propisa o životnoj sredini na Kosovu. Zbog građevinskih radova planiranih u okviru pod-komponente 2B, ovaj projekat može biti podložan sledećim kosovskim zakonima i propisima:

- Zakon br. 03/L-025 o zaštiti životne sredine;
- Zakon BR. 03/L-214 o proceni uticaja na životnu sredinu
- Zakon o inspektoratu životne sredine, voda, prirode, prostornog planiranja i izgradnje (04/L-175);
- Zakon o zaštiti prirode (2010/03-L-233);
- Zakon o izgradnji br. 2004/2015;
- Zakon o otpadu (2012);
- Zakon o zaštiti od buke br. 02/L-102;
- Zakon br. 04/l-147 o vodama Kosova
- Administrativno uputstvo MŽSPP/01/2017 o izdavanju opštinske dozvole za životnu sredinu.
- Administrativno uputstvo MŽSPP 22/2015 obrazac za upravljanje otpadom koji sadrži azbest

Zakon o zaštiti životne sredine 2002/8 je krovni akt kosovskog zakonskog i regulatornog okvira. Osnovna svrha ovog zakona je uspostavljanje osnovnog pravnog okvira koji će promovisati zdravije okruženje za ljude na Kosovu kroz postepeno uvođenje standarda o životnoj sredini Evropske unije²³. Zakon se bavi sprečavanjem i smanjenjem zagađenja, praćenjem životne sredine i naglašava, između ostalog, načela racionalnog korišćenja prirodnih resursa. Zaštita životne sredine podleže kažnjavanju ovim zakonom.

Ovaj zakon reguliše, između ostalog, uslove i procedure za procenu uticaja na životnu sredinu (PUŽS). **Nijedna predviđena aktivnost projekta ne predstavlja takav potencijal za štetne uticaje na životnu sredinu, niti su iste navedene u Aneksima I i II Zakona za koje bi PUŽS bio obavezan ili izvršen po izboru.**

Zakon br. 03/L-214 o proceni uticaja na životnu sredinu reguliše procedure za identifikaciju, procenu, izveštavanje i upravljanje uticajem na životnu sredinu predloženog projekta, kako bi tokom procesa donošenja odluka od strane MŽSPP-a za izdavanje ekološke dozvole, bile obezbeđene sve relevantne informacije u vezi sa životnom sredinom.

Za vrstu aktivnosti planiranih u okviru ovog projekta malo je verovatno da se zahteva procena uticaja na životnu sredinu prema nacionalnom zakonodavstvu, ali pregled životne sredine opisan u poglavlju 12 će to odrediti. (Lista projekata za koje je potreban PUŽS dostupna je na sledećem linku: <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=2708>).

Zakon o zaštiti prirode (2010/03-L-233) reguliše uspostavljanje i upravljanje zaštićenim područjima. MŽSPP uspostavlja direkcije za upravljanje nacionalnim parkovima, parkovima prirode i prirodnim

spomenicima od posebnog značaja, dok ostale kategorije zaštićenih područja vode vlasti koje su osnovale opštine.

Nijedna aktivnost finansirana ovim projektom ne može biti sprovedena u zaštićenim područjima koja su navedena na sledećoj Internet stranici:

<http://www.kuvendikosoves.org/common/docs/ligjet/2010-233-eng.pdf>

Zakon o inspektoratu životne sredine, voda, prirode, prostornog planiranja i izgradnje (04/L-175) reguliše načela, organizaciju i nadzorne inspekcije, koordinaciju nadzornih inspekcija, prava, dužnosti, ovlašćenja inspektora, obaveze i nadležne subjekte, postupke vršenja inspekcija i ostala značajna pitanja koja se odnose na nadzorne inspekcije. Obim primene ovog zakona se odnosi na dužnosti i ovlašćenja inspektora u skladu sa nadzorom oblasti životne sredine, vode, priroda, urbanog planiranja i izgradnje u okviru tela na lokalnom i centralnom nivou Opštinskog inspektorata za izgradnju i Opštinskog inspektorata za zaštitu životne sredine. U skladu sa ovim Zakonom, državni inspektorat za zaštitu prirode sprovodi nadzorne inspekcije i kontrolu kroz inspekcije u prirodi sprovođenjem zakonskih i podzakonskih akata koji se odnose na zaštitu životne sredine. Inspektorat za zaštitu prirode takođe sprovodi svoje dužnosti i odgovornosti u zaštiti prirode usklađivanjem svojih aktivnosti sa zahtevima Evropske Unije za mrežu „NATURE – 2000“.

Zakon o izgradnji br. 2004/2015 određuje glavne uslove za projektovanje, izgradnju i upotrebu građevinskog materijala, stručni nadzor, kao i postupke za građevinske dozvole, dozvole za korišćenje i građevinske inspekcije. Odredbe ovog zakona uređuju uslove projektovanja i izgradnje u vezi sa javnom bezbednošću i zaštitom životne sredine na Kosovu, a primenjuju se i na druge građevinske objekte, osim ako ovim zakonom ili administrativnim uputstvom nije drugačije određeno²⁴.

Glavni cilj zakona o zaštiti na radu, zaštiti zdravlja zaposlenih i radnoj sredini (2003) je i dalje sprečavanje povreda na radu i bolesti na radnom mestu i zaštita radne sredine²⁵. Uslove rada na radnom mestu, prava zaposlenih i obaveze poslodavaca uređuje samo uopšteno. Međutim, ne navodi konkretno određena pitanja, osim u opštim vanrednim situacijama poput požara na radnom mestu, električnih opasnosti i tako dalje. Ne pokriva nikakva specifična pitanja u vezi sa raspoređivanjem infrastrukture. **Ovaj zakon će se u potpunosti primeniti u sprovođenju potprojekata.**

Zakon o otpadu (2012), Nacionalna strategija upravljanja otpadom i petogodišnji plan upravljanja otpadom (2013- 2017) sa merama zasnovanim na Strategiji čine jezgro upravljanja čvrstim otpadom. Prema ovom zakonodavstvu, Kosovo je uspostavilo regionalni sistem za sakupljanje i odlaganje otpada. Nedavno su pokrenute promene u sistemu fakturisanja i naplate, koje su namenjene poboljšanju finansijskog učinka sektora²⁶.

MŽSPP izdaje dozvole za upravljanje otpadom, dozvole za izvoz, uvoz i tranzit otpada i upravlja opasnim otpadom. Što se tiče dozvola za upravljanje deponijama otpada, jedna ili više opština, po dogovoru, mogu utvrditi i koristiti lokaciju na svojoj teritoriji za izgradnju objekata i opreme za upravljanje otpadom. Ako opštine ne mogu postići saglasnost za postavljanje zajedničke lokacije za upravljanje otpadom, MŽSPP donosi odluku na osnovu toga da li su uslovi u skladu sa ovim zakonom ispunjeni.

Ministar MŽSPP-a može preduzeti dodatne mere za upravljanje određenim vrstama otpada, ukoliko otpad i rad sa otpadom ugrožavaju životnu sredinu i zdravlje ljudi, a postoje i dodatni zahtevi za primenu odredaba međunarodnih sporazuma, koje je Republika Kosovo dužna da poštuje.

Lokalne samouprave (opštine) su odgovorne za izdavanje lokalnih planova za upravljanje otpadom, određivanje lokacije za potrebe upravljanja komunalnim otpadom i sl, prema prostornom planu, i

određivanje naknada za sakupljanje i odlaganje komunalnog otpada. Zakonom su, takođe, odgovorni za odabir licenciranih lica (putem primene procedura nabavke) za prikupljanje, skladištenje i transport čvrstog otpada, komunalnog otpada, obimnog otpada, od izgradnje i rušenja zgrada i poslovnih objekata na njihovoj teritoriji. Kosovska kompanija za upravljanje deponijama (KKUD) rukovodi sanitarnim deponijama komunalnog otpada.

Opasnim otpadom se upravlja prema odredbama Zakona o otpadu, tj. MŽSPP ima mandat da upravlja opasnim otpadom, u saradnji sa odgovarajućim ministarstvom. Mere koje treba preduzeti u pogledu opasnog otpada su razrađene u petogodišnjoj Nacionalnoj strategiji upravljanja otpadom.

Svrha **Zakona o zaštiti od buke br. 02/L-102** je izbegavanje, sprečavanje ili smanjenje na prioritarnim osnovama, štetnih efekata, uključujući i uznemiravanje, zbog izlaganja buci, u okruženju. Ovaj deo zakonodavstva pruža osnovu za izradu mera za smanjenje buke koju emituju glavni izvori, posebno avioni, putne i železničke saobraćajnice, spoljna i industrijska oprema, pokretne mašine i drugi izvori zagađenja buke i uznemiravanja u okolini²⁷.

Kosovo ima razrađenu regulativu zaštite kulturnog nasleđa: Ustav, zajedno sa Zakonom o kulturnom nasleđu, Zakonom o posebnim zaštićenim zonama (uključujući Zakon o istorijskom centru Prizrena i Zakon o Velikoj Hoči), Zakonom o selu Zum, Zakonom o slobodi veroispovesti, Zakonom o eksproprijaciji, Zakonom o izgradnji, Zakonom o institucijama kulture i Zakonom o lokalnoj samoupravi; i drugim zakonima kao što su Zakon o prostornom planiranju i Zakon o arhivama, podzakonskim aktima kao što su Savet za sprovođenje i praćenje (SSP), uspostavljenim u skladu sa Zakonom o posebnim zaštitnim zonama i drugim administrativnim aktima, osigurava posebnu zaštitu kulturnog i verskog nasleđa Srpske pravoslavne crkve na Kosovu, kao i odredbe evropske saradnje i međunarodne standarde i najbolje prakse kulturnog nasleđa, uključujući one koji promovišu kulturnu i versku različitost i dijalog²⁸. Pored toga, Kosovo ima Nacionalnu strategiju zad-kulturno nasleđe (2017- 2027)²⁹, čiji je prvi cilj unapređenje pravnog i institucionalnog okvira u ovoj oblasti. Nijedan od spomenika navedenih u nacionalnoj listi zaštićenog kulturnog nasleđa ne može biti uključen ili pod uticajem projekta. U slučaju slučajnih otkrića uticaja, projekat će se oslanjati na nacionalnu regulativu i pratiti određene postupke definisane zakonodavstvom.

Na osnovu pravnog okvira koji se odnosi na administrativno uputstvo MSPP/01/2017 o izdavanju opštinske dozvole za životnu sredinu, aneks/**spisak aktivnosti koje se podležu opštinskoj dozvoli za životnu sredinu, aktivnosti u okviru projekta "Podrška uključivanju mladih u lokalni razvoj na Kosovu" neće potpadati pod pomenuto AU/MŽSPP/01/2017.**

A Administrativno uputstvo MŽSPP 22/2015, definiše da sav otpad koji sadrži azbest treba ukloniti u skladu sa ovim AI.

9 Potencijalni uticaji na životnu sredinu

Procenjeni uticaji na životnu sredinu za ovaj projekat su mali i specifični za lokaciju, malo je verovatno da će biti reverzibilni i lako će se ublažiti. Projekat je klasifikovan u kategoriju B zbog malih građevinskih radova predviđenih u okviru pod-komponente 2B. Pod-projekti zajednice i sredstava za život koja će se finansirati u okviru pod-komponente 2B verovatno će se kretati od malih lokalnih investicija na lokalnom nivou ili na nivou zajednice (poput digitalnih kafića, radionica, kuhinja, ustanova za brigu o deci, domova za starije, centara za posle škole) do investicija u opštinskim objektima (poput multifunkcionalnih proizvodnih prostora, inkubator centara, IT centara za pristup digitalnim mogućnostima i uslugama podrške, rehabilitacije poljoprivrednih ili eko-turističkih objekata i infrastrukture ili objektima za reciklažu). Većina objekata biće smeštena u postojećim opštinskim zgradama i zahtevaće samo manje građevinske radove (npr. modernizaciju dečijih vrtova, prostora za mlade). Izgradnja malih sredstava za život ili izabrana proizvodna/ekonomska infrastruktura takođe je

izvodljiva u okviru pod-komponente 2B. Ostale pod-komponente i projektne aktivnosti (koje se uglavnom sastoje od izgradnje kapaciteta, tehničke podrške i slično) imaju zanemarljive uticaje na životnu sredinu. Ostale pod-komponente i projektne aktivnosti (koje se uglavnom sastoje od izgradnje kapaciteta, tehničke podrške i slično) imaju zanemarljive uticaje na životnu sredinu.

U konsultacijama i istraživačkim analizama na institucionalnom nivou vezanim za uticaj projekta na životnu sredinu - Ministarstvo životne sredine i prostornog planiranja (MŽSPP) i pozivajući se na višestruki uticaj na gore pomenute zakonske osnove, donelo je zaključak da je mogućnost ovog projekta da ima negativan uticaj ili uticaj na životnu sredinu niska. Međutim, ako ne budu ublaženi, mogu se javiti negativni uticaji, uglavnom tipični za manje građevinske radove. Pored toga, lista potencijalnih pod-projekata nije u potpunosti definisana, a moguće su i druge vrste uticaja.

Uticaji potprojekta na životnu sredinu biće tipični za manje građevinske radove:

- Emisije prašine iz transporta koji prevozi radnike i materijale;
- Prašina od zemljanih radova, umetanja i istovara materijala, uklanjanja zidova, maltera, izolacije i drugih građevinskih elemenata;
- OHS rizici od rada na visinama, teške mašinerije i vožnje, rizici od padanja i nezgoda, zanemarivanje sigurnosne opreme i odeće, postupaka ili znakova upozorenja;
- Emisija buke iz transporta i teških mašina;
- Stvaranje otpada - mala količina građevinskog otpada nastaje uglavnom tokom sanacije sportske hale ili bilo kakvih malih korekcionih/građevinskih radova (ako ih ima). Možda se radi o nekoj maloj količini otpada azbesta i cementa ili drugih građevinskih materijala, keramike ili drugog, ali u svakom slučaju će se poštovati Politika SB i nacionalni zakoni o postupanju sa odlaganjem otpada tokom građevinskih radova manjeg obima.
- Uticaj na tlo će biti vrlo ograničen, međutim moguća su izlivanja i curenja goriva, ulja, boje itd;
- Uticaj na vodu - nije predviđen uticaj na vodu, mogući su i mali obimi zbog ograničenog izlivanja opasnih tečnosti;
- Uticaj na prirodu nije predviđen jer se nikakvi radovi neće izvoditi u zaštićenim područjima i radovi su ograničeni na sitne građevinske radove. U slučaju radova na otvorenim prostorima, dobiće se odobrenje nadležnih organa za uklanjanje zelenila i pojedinih stabala. U ponovnom ozelenjavanju koristiće se samo domaće biljne vrste.

10 Mere ublažavanja

Potencijalni štetni efekti koji se očekuju od projektnih aktivnosti biće smanjeni strogom primenom nacionalnog i lokalnog zakonodavstva o životnoj sredini, procedurama i smernicama ESMF-a i EA definisanim merama i nadgledanjem. Podnosilac zahteva će pripremiti kontrolni spisak ESMP za tipične manje građevinske radove, dok će ESMP definisati mere, rasporediti odgovornosti, predvideti budžet i pripremiti plan praćenja za sve ostale aktivnosti koje mogu negativno uticati na životnu sredinu ili zdravlje ljudi, ako ih ima.

Uticaji identifikovani u prethodnom poglavlju su lokalizovani na malom prostoru, manje ozbiljnosti, lako se ublažavaju merama tipičnim za smanjenje uticaja na građevinske radove:

- Emisija prašine će se smanjiti upotrebom građevinskih kanala, redovnim čišćenjem radnog prostora, puteva, vozila i mašina, kao i održavanjem lokacije vlažnom ili zaštićenom od vetra (npr. sa vetrobranima). Prevezen teret sa prašinom biće pokriven kao i zalihe.
- Radnici će u svakom trenutku nositi zaštitnu odeću (čvrsta odeća, rukavice, itd.) i opremu.
- Otvoreni požari će biti strogo zabranjeni, kao i bilo koja vrsta uznemiravanja životinja (krivolov, hvatanje za trgovinu i drugo), sakupljanje bilja, šumske hrane, drva i drugih šumskih

proizvoda.

- Sve zakonski potrebne dozvole stečene su za sanaciju, druge vrste građevinskih radova i druge aktivnosti.
- Sav posao će se izvoditi na siguran i disciplinovan način koncipiran da minimizira uticaj na susedne stanovnike i životnu sredinu.
- Građevinske rute su jasno definisane.
- Radno mesto treba da zauzima samo površine potrebne za izvođenje radova.
- Za vreme gradnje, radnici moraju biti ograničeni na površine u izgradnji i pristup okolnom otvorenom prostoru mora biti strogo regulisan.
- Rad tokom noći biće izbegnut ako je moguće, posebno u blizini naselja. U slučaju da postoje noćni radovi, potrebno je dobiti odgovarajuća odobrenja.
- Teren na radnom mestu mora se vratiti u stanje pred radove, ako nije moguće, jer će biti adekvatno sanirano.
- Sakupljanje, odvajanje, transport i dalja prerada vrši se u skladu sa nacionalnim zakonodavstvom za otpad.
- Nastali opasni otpad će se zbrinuti, prevesti i skladištiti u skladu sa zakonom o otpadu i odgovarajućim administrativnim uputstvima.

Potpun spisak mera za lagane građevinske radove definisan je u Kontrolnoj listi ESMP.

11 Procena životne sredine

Procena životne sredine (PŽS) je proces koji ima za cilj prepoznavanje aspekata određene aktivnosti koja može izazvati rizik za životnu sredinu i zdravlje ljudi, predviđanje, ocenjivanje i ublažavanje njegovih potencijalnih uticaja i osiguravanje njihovog minimiziranja ako eliminacija nije izvodljiva. Svrha PŽS-a je poboljšanje kvaliteta donošenja odluka prepoznavanjem uticaja na životnu sredinu/posledice na početku procesa pripreme potprojekta, tako da se oni mogu uključiti u projektovanje potprojekta, kao i blagovremeno sprečiti ili ublažiti uticaje u fazi sprovođenja i radova.

Obim PŽS-a zavisi od kategorije životne sredine vezane za svaki potprojekat, opseg aktivnosti potprojekta, kao i karakteristike lokacije potprojekta, iako je svrha bilo koje vrste procene, identifikacija načina za poboljšanje životne sredine minimiziranjem, ublažavanjem ili kompenzacijom negativnih uticaja predložene aktivnosti. PŽS, u svrhe ovog i drugih projekata podržanih od strane SB-a, uključuje rizike po zdravlje i sigurnost na radu (ZSR), kao i rizike vezane za očuvanje kulturnog nasleđa (postoji mogućnost slučajnih otkrića u ovom slučaju). Rezultati PŽS-a prikazani su u izveštaju o proceni uticaja na životnu sredinu, koji se ogleda u identifikovanim rizicima životne sredine (koji se odnose na specifične vrste aktivnosti potprojekta) i zajedno sa adekvatnim merama. Mere predstavljaju metode, tehnike, procedure i druge načine za poboljšanje potprojekata na ekološki način minimiziranjem, ublažavanjem ili kompenzacijom negativnih uticaja. PŽS takođe opisuje korake koji su preduzeti za javne konsultacije.

PŽS-ovi predviđeni za aktivnosti u okviru ovog projekta su Kontrolna lista PUSŽS-a i PUSŽS. Nacrt obrasca kontrolne liste PUSŽS-a za lakše građevinske radove za koje se očekuje da budu najčešća infrastrukturna delatnost priprema se kao sastavni deo OUSŽS-a i dostupan je u Aneksu 3. Obrazac kontrolne liste PUSŽS-a (koji sadrži mere ublažavanja i plan praćenja) će biti prilagođen svim individualnom građevinskim radovima kategorije B koji su predviđeni u Kontrolnoj listi. Pored toga, on će definisati odgovornosti nadzora i izveštavanja i vremenski okvir. PUSŽS će biti izrađen za sve

ostale potprojekte i aktivnosti koje nisu predviđene Kontrolnom listom PUSŽS-a, ali mogu dovesti do potencijalnih negativnih uticaja na životnu sredinu ili zdravlje ljudi.

12 Analiza životne sredine

Svi potprojekti u okviru grant šeme, kao i sve aktivnosti koje uključuju fizičke investicije ili mogu imati negativne uticaje na životnu sredinu, će preduzeti proces analize životne sredine koji je predstavljen u daljem tekstu:

KORAK 1: Podnosioci zahteva za pod-grantove (opština/mladi korisnici⁶) pripremaju i dostavljaju inicijalni dizajn pod-projekta u okviru poziva za podnošenje predloga projekata zajedno sa Upitnikom za procenu rizika od životne sredine (dostupan u Aneksu 2). Opština je odgovorna za kvalitet i validnost informacija predstavljenih u Upitniku za procenu rizika od životne sredine i pratećim procenama uticaja i osigurava da se zahtevi za obelodanjivanje i konsultacije sprovode u skladu sa smernicama datim u ovom ESMF-u. MALS PMU prikazuje pod-projekte za život u skladu sa ESMF-om (i na osnovu dizajna, Upitnika za procenu rizika od životne sredine i drugih informacija) prikazuje pod-projekte koji su kategorija A, visoki rizik, na listama za isključenje, nepodobnim ili pokreću politike Svetske banke, osim OP/BP 4.01 i formira listu uspešnih podnosilaca zahteva koja se zatim šalje na procenu. Konsultant o zaštitnim merama priprema izveštaje o pregledu (skriningu) i obaveštava podnosiocima zahteva (grupe opština/korisnika) o zahtevima za praćenje i EA koji su potrebni za obradu pod subvencijama (specifične lokacije za ESMP ili ESMP kontrolni spisak, predloške dostupne u ESMF; obrazloženje zašto EA nije potreban za pod-projekat C kategorije predstavljeni su u „Screening Report“-u (Izveštaj o pregledu - skriningu). Rezultati zbirnog skrininga se prenose SB-u. U ovom trenutku, obaveza opštine je da pokrene razgovore sa JJP-om i/ili drugim nadležnim organom kako bi ispunili sve lokalne i nacionalne uslove zaštite životne sredine i druge zahteve (kao što je, na primer, mišljenje o dozvoli za životnu sredinu ili EIA (ako je potrebno), građevinsku dozvolu i/ili drugo službeno odobrenje/dozvole).

KORAK 2: Podnosioci zahteva za pod-grantove (opština/mladi korisnici) pripremaju EA (ESMP ili ESMP kontrolnu listu) za pod-projekt B kategorije i dostavljaju JUU na pregled i odobrenje. PMU (Savetnik za zaštitu) pruža komentare. Opština takođe ispunjava nacionalne i lokalne propise, ako je primenjivo.

KORAK 3: Ako se zatraži, podnosioci zahteva (opština / mladi korisnici) revidiraju kontrolnu listu ESMP/ESMP u skladu sa komentarima/zahtevima PMU-a (i po potrebi se savetuju sa PMU-om) i ponovo podnesu zahtev. PMU odobrava EA kada je zadovoljan kvalitetom i poštovanjem ESMF-a i nacionalnih propisa. ESMP-ove kontrolne liste i svi ESMP-ovi koji se odnose na lokaciju predmet su odobrenja Svetske banke.

KORAK 4: Sve EA biće konsultovane u skladu sa nacionalnim politikama i politikama SB (kao što je definisano u poglavlju Objavljivanje i konsultacije).

KORAK 5: Podnosioci zahteva (opština/mladi korisnici) uključuju relevantne komentare konsultacija u EA na osnovu kojih je dokument konačan. Preporuke date u proceni se dalje odražavaju u planu dizajniranja i primene pod-projekta, uključujući i povezane procenjene troškove.

---

⁶ Odabrana omladina iz Lokalnih grupa mladih saradivaće sa opštinama kako bi dovršili korake opisane u procesu pregleda životne sredine. Ovaj proces će biti omogućen od strane partnera koji sprovode projekat, koji će morati da imaju pomoćno osoblje/stručnjake za pitanja zaštite životne sredine. Konsultant za zaštitu PMU-a i stručnjaci za zaštitu životne sredine koji sprovode partnerske programe obučiću mlade učesnike i opštinsko osoblje o skriningu, razvoju EA i monitoringu životne sredine.

Detaljan Memorandum o razumevanju (MOR) sa opštinom ne može biti potpisan pre finalizacije EA (ESMP i ESMP Lista za proveru). EA (ESMP Kontrolna lista ili ESMP) postaje deo dokumentacije za nadmetanje i ugovaranje (to je obaveza opštine - institucije koja nabavlja radove).

KORAK 6: Izvođač implementira EA. Institucija koja nabavlja radove (opština), nadgleda sprovođenje plana ublažavanja i praćenja EA i redovno izveštava konsultanta za zaštitu PMU-a. PMU nadgleda sprovođenje EA (uključujući obilazak lokacije) i izveštava VB o izveštajima o sprovođenju EA i izveštaju o napretku projekta (i izveštajima o sprovođenju ESMP-a za posebne projekte, ako je prethodno dogovoreno sa stručnjakom za zaštitu SB-a), u skladu sa rasporedom izveštavanja.

13 Mehanizam za ulaganje žalbi

Projekat za povezivanje mladih će uspostaviti projekat Mehanizam za naknadu žalbi (GRM) u roku od 6 meseci od efektivnosti projekta kako bi se rešio bilo koji problem u vezi sa projektom koji svako može doneti. GRM će direktno upravljati MALS, kao deo sistema povratnih informacija korisnika za projekat. Projekat će uspostaviti Internet stranicu projekta na kojoj će biti dostupne sve relevantne informacije o projektu, kao što su izveštaji o napretku, izveštaji o zaštitnim merama, događaji, aktivnosti, itd. Internet stranica projekta će imati kontakt informacije PMU-a i osoblja ministarstva kome se takođe mogu podneti žalbe, kao opis i GRM procedure.

Mehanizmi za pritužbe biće opisani na svim sastancima o orijentaciji projekta, oglašavani lokalno i na Internet stranici projekta. Mogućnost podnošenja žalbe putem Internet stranice takođe će biti saopštena putem kanala društvenih medija (Facebook stranica), i navedena u reklamnim materijalima (npr. saopštenja za štampu, blogovima) i štampanim materijalima proizvedenim u okviru Projekta. Pored toga, informacije o GRM-u biće dostupne na Internet stranica ma lokalne uprave.

Odgovornom članu osoblja PMU/Ministarstva biće dodeljeno da primi i odgovori na prigovor.

MLU će osigurati da se odgovori dostave u roku od deset radnih dana. Ako tužbu može da reši PMU, tada će direktor PMU-a uslediti sa radnjama koje treba preduzeti za rešavanje pritužbe. U slučaju da je žalba anonimna, povratne informacije će se dati na Internet stranici Projekta.

Na godišnjem nivou, JUP će imati zadatak da u javnoj raspravi diskutuje o žalbama koje su primljene u toku godine i da izveštava o tome koje mere su preduzete ili koje se mere planiraju preduzeti kao odgovor na ove kritične povratne informacije. Zapisnici ovih konsultacija će biti objavljeni na Internet stranici projekta.

14 Praćenje usklađenosti i izveštavanje o OUSŽS-u

Kontrolna lista ESMP i ESMP-ovi koji se odnose na lokaciju, nakon konsultacija i finalizacije, biće uključeni u dokumentaciju za nadmetanje i ugovaranje. Ovo je obaveza opštine kao subjekta koji nabavlja radove, međutim, krajnja odgovornost je na MALS/PMU da proveri da li je to urađeno.

Za izvođenje građevinskih radova i sanaciju malih građevinskih radova ili bilo koje aktivnosti koje mogu proizvesti štetne uticaje na životnu sredinu, izvođač radova je dužan da primenjuje mere ublažavanja i praćenja definisane u EA (Kontrolni spisak ESMP ili ESMP) i da izveštava o napretku i statusu Opštini koja zauzvrat obaveštava omladinu korisnicu i PMU kvartalno ili u roku utvrđenom u dokumentu EA.

Savetnik o zaštitnim merama vršiće redovan nadzor nad implementacijom ESMP-ove liste popisa/ESMP-a putem neposrednih/provera poseta pod-projektima za život i redovno izveštava PMU o poštovanju životne sredine (ESMP, Kontrolna lista ESMP-a). Omladinski monitori (obučeni u pod-

komponenti 2A) takođe će vršiti redovno terensko nadgledanje aktivnosti upravljanja životnom sredinom. Iako je izveštavanje periodično, opština će odmah prijaviti značajne nepodudarnosti PMU. Mere ublažavanja koje je predložio PMU sprovede se u definisanom vremenskom okviru. U slučaju da opština pod-projekta ne sprovede korektivne mere putem izvođača radova, preduzeće se dalje koraci dok se mere ne uspostave (ili u dobro procenjenim slučajevima pod-projekti mogu biti obustavljeni). Ovi koraci mogu uključivati obustavu plaćanja dok se ne postigne saglasnost. PMU u skladu sa redovnim izveštajima o realizaciji projekta prijavljuje poštovanje životne sredine prema SB, osim ako se drugačije ne dogovore (npr. pod-projekti za koje je potreban ESMP).

15 Objavljivanje i konsultacije

ESMF će biti objavljen na Internet Dtranci MALS na engleskom, albanskom i srpskom jeziku tokom 15 dana. Zbog neprestanih zabrinutosti za zaštitu od koronavirusa, načini konsultacija su prilagođeni kao što je navedeno niže. Pored objavljivanja na Internet stranici MALS, ESMF će biti elektronski poslan relevantnim akterima da direktno zatraže savet (npr. opštine, Ministarstvo životne sredine, Ministarstvo kulture, omladine i sporta, Agencija za zaštitu životne sredine). Istovremeno će biti objavljen poziv za komentare (takođe putem Internet stranice MALS i medijskih kanala) i konsultacije organizovane putem online platforme [ubaci link]. Pored platforme ESMF na platformi su dostupni i video i PowerPoint prezentacija. Pošta i adresa e-pošte za slanje komentara i predloga takođe su navedeni u nastavku i u pozivu za komentare. Svi pismeni i usmeni komentari i pitanja postavljena tokom perioda javne rasprave biće adresirani, zatim sažeti (kao zapisnici) i biće priloženi ESMF-u kao prilog 5. Tek tada se ESMF može smatrati konačnim i ponovo objaviti. Sažetak pitanja i odgovora biće takođe dostupan putem mrežne platforme. Konačni ESMF biće takođe obelodanjen i dostupan na Internet stranici Svetske banke.

Liste za ESMP i ESMP biće pripremljene i objavljene na engleskom i albanskom jeziku (kao i na srpskom jeziku u opštinama sa srpskom manjinom). Biće objavljeno na Internet stranici MALS i/ili Internet stranici opštine gde aktivnost vrši uticaj tokom 14 dana (na papiru je dostupna u relevantnoj opštini). Poziv za komentare biće raspisan paralelno. Relevantni komentari ogledaće se u finalnoj verziji kontrolne liste ESMP-a. Samostalni ESMP će slediti procedure obelodanjivanja i konsultacije ESMF-a (uključujući sastanak javnih konsultacija).

Sugestije i komentari na ESMF mogu se adresirati na:

<https://connecting-youth-p166093.yrpri.org?locale=sr&startAutoTranslate=1>

Att: Edina Ibishi/Ministarstvo za lokalnu upravu
Zgrada bivše Rilindje
Sprat 13
Priština

Email: Edina.ibishi@rks-gov.net

Tel br: +383 38 200 35 522

ANEKSI

ANEKS 1 - ODGOVORNOSTI I KLJUČNI UČESNICI

Učesnik	Aktivnost	Prateći dokumenti
MALS (PMU)	<ul style="list-style-type: none"> • Pripremite ESMF za CYP • Nadgleda implementaciju pod-projekta; • Nadgledati (ESMF i/ili ESMP Kontrolnu listu) implementaciju (uključujući posete lokaciji) i obezbediti korektivne mere (po potrebi); • Sprovođenje zaštite okoline; • Izveštavanje SB o primeni ESMF-a (ESMP, ESMP Lista za proveru); • Uključiti postupke EA/zaštitnih mera u sve dokumente projekata/pod-projekata, uključujući priručnik o pod-grantovima; • Osigurati koordinaciju i implementaciju celokupnog projekta; • Dovršiti obrazac za zaštitu životne sredine; • Pripremiti i javno konsultovati ESMF; • Nadgledanje/nadzor i procena usaglašenosti sa planovima/merama ublažavanja ESMF-a; • Koordinacija sa zainteresovanim stranama: institucijama, opštinama, civilnim društvom, NVO o pitanjima zaštitnih mera • Koordinacija sa drugim donatorima tokom implementacije projekta. 	<ul style="list-style-type: none"> • ESMF; • Kontrolne liste ESMP/ESMP sa planom monitoringa sa pratećim aneksima; • Periodični izveštaji i izveštaj o završetku pod-projekta; • Izveštavanje o životnoj sredini u okviru redovnih izveštaja o napretku; • Izveštaji o periodičnom praćenju.
Podnosioci zahteva (Opštine/ grupe mladih korisnika)	<ul style="list-style-type: none"> • Pripremite upitnik za zaštitu životne sredine (EQ); • Pripremiti EA, uključujući plan praćenja; • Obezbediti sprovođenje EA; • Izveštavanje PM o primeni EA; • Čuvajte dokumente i evidenciju o životnoj sredini (npr. odluka opštine o odlaganju otpada, manifest o otpadu itd.) 	<ul style="list-style-type: none"> • EQ • EA • Izveštaji o nadgledanju
SB (IBRD)	<ul style="list-style-type: none"> • Sprovesti obuku za osoblje PMU/MALS o ESMF/procedurama pregleda životne sredine, • Izvršite pre i posle pregleda • Nadgleda sveukupno poštovanje projekta u oblasti životne sredine 	<ul style="list-style-type: none"> • Status dokumenta u projektu • Implementacija u izveštajima o statusu i rezultatima implementacije i misiji Aide-Memoires

ANEKS 2 –UPITNIK ZA PROCENU RIZIKA ZA OKOLINU I SOCIJALNI RIZIK za INFRASTRUKTURU (čak i mala infrastruktura)

Naziv pod-projekta: _____

Adresa: _____

Br	Pitanja o ekološkom riziku	Da/Ne	Nepoznato	Detalji/napomene
1	Koja će vrsta radova biti ugovorena za pod-projektne aktivnosti?			
2	Da li će se popraviti samo mali radovi/sanacije zgrada drugih manjih građevinskih radova ili druge vrste aktivnosti?			
3	Da li će se instalacija opreme ili druga mala korekcija odvijati u okviru pod-projekta i kakve prirode?			
4	I. Ako planirate da koristite postojeće prostorije, navedite detaljan opis trenutnog vlasništva i korišćenja. II. Da li zgrada ima odgovarajuću upotrebnu dozvolu? III. Da li će za novu/promenjenu upotrebu biti potrebna nova upotrebna dozvola?			
5	I. Da li će se svi građevinski radovi odvijati na javnom zemljištu? II. Da li će za pod-projekat biti potrebno korišćenje zemljišta koje se trenutno koristi ili se redovno koristi u proizvodne svrhe (npr. vrtlarstvo, poljoprivreda, pašnjak, ribolovne lokacije, šume)? III. Da li će pod-projekat zahtevati korišćenje javnog zemljišta koje se trenutno neformalno koristi u životne ili komercijalne svrhe (npr, neformalni stanari ili preduzeća)?			
6	Postoji li pravo na način izdavanja ili potreba za stalnim otkupom privatnog zemljišta?			
7	Da li će projekat zahtevati privremenu upotrebu privatnog zemljišta (npr. za skladištenje mašina ili materijala tokom izgradnje)?			
8	Ako je pod-projekat deo planirane nove infrastrukture, navedite opis koji i kako.			
9	Da li je deo (pod-projekat) smešten u zaštićenom području?			
10	Da li bilo koja zaštićena vrsta koristi područje u bilo koje doba godine (bilo da je PA ili ne)?			
11	Koju vrstu zaštićenog područja (PA)? (nivo i razlog zaštite)			
12	Da li se pod-projekat nalazi u ili potencijalno utiče na arheološku ili kulturnu baštinu?			
13	Kakva je priroda područja: - primorska/obalna, - gradska, - poljoprivredna, - industrijska, - ostalo - navedite u koloni „Napomene“?			

14	Da li pod-projekat zahteva ekološke dozvole, EIA ili drugu vrstu EA prema nacionalnom zakonodavstvu?			
15	Da li pod-projekat zahteva posebne javne konsultacije prema nacionalnom zakonodavstvu?			
16	Da li se očekuje stvaranje većih količina opasnog otpada (azbest, kompaktne fluorescentne lampe, ostaci olovne boje, kontaminirano ulje/gorivo kao što su stari kotlovi ili dizel rezervoari itd) ili posebne vrste otpada (radioaktivni gromobrani) pod-projekta?			
17	Da li će biti nabavka hemikalija?			
18	Ostale primedbe/pitanja			

ANEKS 3 –OBRAZAC LISTE ZA PROVERU PLANA EKOLOŠKOG I SOCIJALNOG UPRAVLJANJA

1. Uvod

Projekat ima za cilj da poboljša društveno-ekonomsku uključenost marginalizovanih mladih žena i muškaraca povezivanjem mladih sa mogućnostima preživljavanja, zajednicom i lokalnom upravom i ulaganjima.

Projekat će ostvariti ovaj cilj društveno-ekonomskog razvoja kroz četiri komponente:

1. Povezivanje mladih sa sredstvima za život
2. Povezivanje mladih sa zajednicama i opštinama
3. Izgradnja kapaciteta, upravljanje projektima i M&E

„Meke“ aktivnosti projekta, kao što su obuka za poslovni razvoj, obučavanje i mentorisanje za marginalizovane grupe mladih, aktivnosti za podršku glasanja mladih i agencijama mladih u zajednicama, angažovanje mladih u lokalnoj upravi i izgradnja kapaciteta zainteresovanih strana, ne očekuje se da imaju negativne uticaje na životnu sredinu. Aktivnosti u okviru **pod-komponente 2B: Pod-grantovi za objekte za život predviđaju** manje građevinske radove poput obnove i izgradnje. Ova ESMP kontrolna lista daje mere zaštite životne sredine i plan praćenja za ove radove koji se bave tipičnim i lokalizovanim uticajima.

2. Potencijalni uticaji na životnu sredinu

Očekuje se da će ukupni uticaji projekta na životnu sredinu biti upravljivi, privremeni i od lokalnog uticaja, jer su povezani sa malim građevinskim ili zemaljskim radovima uglavnom u urbanim sredinama. Ovi uticaji najčešće uključuju, ali nisu ograničeni na: a) prašinu i buku zbog radova na iskopavanju, transportu, rušenju i sanaciji; b) upravljanje građevinskim otpadom c) emisija buke d) rizici povezani sa zdravljem i zaštitom na radu.

3. Aktivnosti pod-projekta i uticaji na životnu sredinu

4. Lista za proveru ESMP

Kontrolna lista ESMP se primenjuje na manju sanaciju ili izgradnju malih zgrada. Pruža „pragmatičnu dobru praksu“ i dizajnirana je tako da bude prilagođena korisnicima i kompatibilna sa zahtevima SB za zaštitu. Format kontrolne liste pokušava da obuhvati tipične pristupe za

ublažavanje uobičajenih ugovora o građevinskim radovima sa lokalnim uticajima.

Kontrolna lista ima jedan uvodni deo i tri glavna dela:

- Uvodni ili predgovorni deo u koji je projekat uveden, definisana kategorija životne sredine i pojašnjen ESMP koncept kontrolne liste.
- **Deo 1** predstavlja opisni deo („pasoš lokacije“) koji opisuje specifičnosti projekta u pogledu fizičke lokacije, institucionalnih i zakonodavnih aspekata, opisa projekta, uključujući potrebu za programom izgradnje kapaciteta i opis procesa javnih konsultacija.
- **Deo 2** uključuje ekološku i društvenu proveru u jednostavnom formatu da/ne, a zatim mere ublažavanja za bilo koju aktivnost.
- **Deo 3** je plan praćenja aktivnosti tokom izgradnje i realizacije projekta. Zadržava isti format potreban za standardne ESMP-ove Svetske banke. Namera ove kontrolne liste je da deo 2 i deo 3 budu uključeni u tendersku dokumentaciju za izvođače radova.

Kontrolna lista ESMP (delovi 1-3) će se ažurirati i dopunjavati za svaki pod-projekat po potrebi da bi bio u skladu sa ESMF.

5. Primena kontrolne liste EMP-a

Proces projektovanja za predviđene građevinske radove u okviru projekta biće sproveden u tri faze:

1. *Faza generalne identifikacije i određivanja opsega*, u kojoj su odabrane lokacije ili objekti (npr. omladinski centri, itd.) za rehabilitaciju, i izrađen je okvirni program za potencijalne tipologije rada. U ovoj fazi su popunjeni delovi 1, 2 i 3 kontrolne liste PUSŽS-a. Deo 2 kontrolne liste PUSŽS-a se može koristiti za odabir tipičnih aktivnosti sa „menija“ i povezivanje istih sa tipičnim problemima životne sredine i merama ublažavanja.
2. *Detaljna faza projektovanja i izrade tendera, uključujući specifikacije i uslove*. Kontrolna lista PUSŽS- a je revidirana u skladu sa poznatim detaljima o dizajnu u ovoj fazi. Kao takva, kontrolna lista se prezentuje javnosti pre tenderske procedure. Ova faza uključuje i tender i dodelu ugovora o radovima. Celokupni popunjeni tabelarni PUSŽS (deo 1, 2 i 3) treba da bude dodatno priložen kao sastavni deo ugovora o radovima, kao i ugovora o nadzoru, analogno svim tehničkim i komercijalnim uslovima, koje takođe moraju da potpišu ugovorne strane.
3. *Tokom faze sprovođenja radova*, sertifikovani inspektor/nadzornik vrši proveru zaštite životne sredine na odgovarajućoj lokaciji, što uključuje i inženjera za nadzor lokacije i/ili konsultanta za zaštitu životne sredine u okviru JUP-a i relevantne inspeksijske službe Ministarstva životne sredine. Mere ublažavanja u delu 2 i plan praćenja u delu 3 su osnova za proveru usklađenosti izvođača radova sa potrebnim odredbama o životnoj sredini.

6. Praćenje i izveštavanje

Za praćenje odgovarajućih zaštitnih mera izvođača radova, inženjer za nadzor gradilišta radi sa delom 3. kontrolne liste PUSŽS-a, tj. sa planom praćenja. 3 deo je razvijen na konkretnom mestu od strane korisnika sredstava i neophodnim detaljima, definiše jasne mere ublažavanja i praćenja koje mogu biti uključene u ugovorima o radovima, koji odražavaju status prakse zaštite životne sredine na gradilištu i koje mogu biti razmotrene/izmerene/kvantifikovane/verifikovane od strane inspektora tokom građevinskih radova.

3 deo bi tako bio ažuriran i revidiran tokom procesa projektovanja kako bi praktično odražavao ključne kriterijume praćenja koji se mogu proveriti tokom i nakon radova za osiguranje usklađenosti i na kraju za plaćanje izvođača radova.

DEO 1: INSTITUCIONALNI I ADMINISTRATIVNI		
Država		
Naziv projekta		
Opseg projektnih aktivnosti		
Institucionalni aranžmani (Ime i kontakti)	Menadžer projekta	
Institucionalni aranžmani (Ime i kontakti)	Nadzor	
OPIS PODRUČJA		
Naziv područja		
Opišite lokaciju područja		Aneks 1: Informacije o lokaciji (podaci sa Internet stranice) [ ]D [ ]N
Ko poseduje zemlju?		
Geografski opis		
ZAKONODAVSTVO		
Identifikovati nacionalno i lokalno zakonodavstvo i dozvole koje se		

primenjuju na projektne aktivnosti	
JAVNE KONSULTACIJE	
Identifikujte kada/gde se odvijao proces javnih konsultacija	
IZGRADNJA INSTITUCIONALNOG KAPACITETA	
Da li će biti izgradnje kapaciteta?	☐ N ili ☐ D ako da, Prilog 2 sadrži informacije o izgradnji kapaciteta

DEO 2: EKOLOŠKO/SOCIJALNO OSIGURANJE			
Da li će aktivnost Internet stranice uključiti bilo šta od sledećeg:	Aktivnost	Status	Dodatne reference
	A. Opšti zahtevi za sve radove	☐ Da ☐ Ne	Videti Odeljak A ispod
	B. Sanacija zgrada/infrastrukture	☐ Da ☐ Ne	Videti Odeljak A, B, C ispod
	C. Izgradnja novih zgrada/infrastrukture	☐ Da ☐ Ne	Videti Odeljak A, B, C ispod
	D. Kupovina hemikalija	☐ Da ☐ Ne	Videti Odeljak A, D ispod

AKTIVNOST	PARAMETAR	LISTA ZA PROVERU MERA ZA UBLAŽAVANJE
A. Opšti uslovi	Obaveštenje i bezbednost radnika	<p>a) Pružanje informacija lokalnom stanovništvu o obimu i vremenu početka i vremenu trajanja građevinskih aktivnosti, pripremom obaveštenja koja će biti postavljena na oglasnoj tabli opštine i na opštinskoj Internet stranici i po potrebi na drugi način da se obezbedi lokalno stanovništvo je dobro informisano;</p> <p>b) Lokalne građevinske inspekcije i inspekcije za zaštitu životne sredine obaveštavaju se o radovima pre početka;</p>

AKTIVNOST	PARAMETAR	LISTA ZA PROVERU MERA ZA UBLAŽAVANJE
		<ul style="list-style-type: none"> c) Sve potrebne dozvole/mišljenja/dozvole pribavljaju se pre početka radova (uključujući izgradnju i druge); d) Sav posao će se izvoditi na siguran i disciplinovan način; e) Lična zaštitna odeća i oprema radnika dostupni su u dovoljnim količinama i nose se/koriste u svakom trenutku; f) Radnici moraju biti adekvatno obučeni, sertifikovani i iskusni za posao koji obavljaju (npr. za radove na visinama); g) Otvorene jame su pokrivene i jasno označene kada se na njima ne radi; h) Obezbediti odgovarajuću oznaku i informativnu tablu mesta obnove i) Označavanje lokacije za privremeno skladištenje materijala za obnovu u blizini lokacije j) Obezbeđivanje traka upozorenja, ograde i odgovarajućeg natpisa koji upozoravaju na opasnost, ključna pravila i postupke koje treba slediti. k) Zabranjen ulaz nezaposlenih lica unutar traka i ograde za upozorenje. l) Okolina u blizini sportske dvorane treba da bude čista m) Mašinama treba da rukuje samo iskusno i odgovarajuće obučeno osoblje, čime se smanjuje rizik od nezgoda; n) Svi radnici moraju biti upoznati sa opasnostima od požara i merama zaštite od požara i moraju biti obučeni za rukovanje aparatima za gašenje požara, hidrantima i drugim uređajima koji se koriste za gašenje požara o) Uređaji, oprema i aparati za gašenje požara treba da budu uvek funkcionalni, tako da se u slučaju potrebe mogu koristiti brzo i efikasno. Kompleti za prvu pomoć treba da budu dostupni na licu mesta i osoblje obučeno za upotrebu.

AKTIVNOST	PARAMETAR	LISTA ZA PROVERU MERA ZA UBLAŽAVANJE
		<p>p) Na mestu su dostupni postupci za vanredne slučajeve (uključujući izlivanje, nesreće itd).</p> <p>q) Za radnike moraju biti obezbeđeni sanitarni objekti (toaleti).</p> <p>r) Kupljena oprema biće instalirana i korišćena poštujući sve mere bezbednosti koje propisuju proizvođač opreme i najbolje prakse.</p>
	Kvalitet vazduha	<p>a) Gradilište, transportne rute i mesta za rukovanje materijalima treba prskati vodom tokom suvih i vetrovitih dana.</p> <p>b) Građevinski materijal treba čuvati na odgovarajućim mestima koja su pokrivena da bi se prašina smanjila</p> <p>c) Opterećenja vozila koja mogu stvarati prašinu moraju biti pokrivena.</p> <p>d) Ograničenje brzine vozila na mestu rekonstrukcije.</p> <p>e) Putevi se redovno čiste u kritičnim tačkama.</p> <p>f) Vrh tla i zalihe držite odvojeno. Zaštitite se ogradama u slučaju vetrovitog vremena.</p> <p>g) Pronađite zalihe dalje od odvodnih linija, prirodnih plovnih puteva i mesta podložnih eroziji zemlje.</p> <p>h) Sva opterećenja tla su pokrivena kada se odvoze sa mesta za odlaganje.</p> <p>i) Osigurati da su sva transportna vozila i mašine opremljena odgovarajućom opremom za kontrolu emisije, redovno se održavaju i testiraju.</p> <p>j) Osigurati da sva vozila i mašine koriste benzin iz zvaničnih izvora (ovlašćene benzinske pumpe) i na gorivo koje odredi proizvođač mašina i vozila.</p> <p>k) Na gradilištima neće biti preteranog praznog hodanja građevinskih vozila.</p>
	Transport i upravljanje materijalima	<p>a) Grubi agregati u betonu i ispunjavanje rovova koji se koriste u sanaciji moraju biti u skladu sa zahtevima izdržljivosti i gradacije. Agregat mora biti devičan (nije prethodno korišćen) i po mogućnosti lokalno proizveden.</p>

AKTIVNOST	PARAMETAR	LISTA ZA PROVERU MERA ZA UBLAŽAVANJE
		<p>b) Mineralni resursi (agregati, pesak, šljunak itd) nabavljaju se samo od licenciranih kompanija sa važećim koncesijama za vađenje/ eksploataciju. Kompanije mogu da dokažu da se mere zaštite i zdravlja poštuju i da je upravljanje okolinom uspostavljeno.</p>
	Buka	<p>a) Kako je to gradska stambena zona (<u>vožnja kroz grad do mesta</u>), nivo buke ne bi trebalo da pređe 55dB tokom dana i večeri, a 45dB tokom noći</p> <p>b) Građevinski radovi neće biti dozvoljeni tokom noći, radovi na gradilištu biće ograničeni od 7,00h do 19,00h (dogovoreno u dozvoli).</p> <p>c) Za vreme rada poklopci motora generatora, kompresora za vazduh i druge mehaničke opreme na motoru treba da budu zatvoreni, a oprema postavljena što dalje od stambenih područja.</p> <p>d) Pumpe i druga mehanička oprema treba da se efikasno održavaju.</p>
	Kvalitet vode i tla	<p>a) Sprečiti opasno prosipanje iz otpada (privremeno skladištenje otpada treba da bude zaštićeno od curenja, a otpad za opasni ili toksični otpad opremljen sekundarnim sistemom za zadržavanje, npr. kontejneri sa dvostrukim zidom ili ugradnjom).</p> <p>b) Ako dođe do opasnog prosipanja, obuzdajte ga i uklonite, očistite lokaciju i sledite procedure i mere za upravljanje opasnim otpadom.</p> <p>c) U slučaju bilo kakvog oticanja koje dolazi iz područja radova, možda kontaminiranog opasnim materijama, sakupljače se na licu mesta u privremeni zadržavajući bazen i odvozi se do odgovarajućeg licenciranog postrojenja za pročišćavanje otpadnih voda.</p> <p>d) Instaliranje/pružanje i održavanje odgovarajućih sanitarnih prostorija za radnike. Otpadne vode iz tih izvora trebaju se transportovati u odgovarajuće uređaje za pročišćavanje otpadnih voda.</p>

AKTIVNOST	PARAMETAR	LISTA ZA PROVERU MERA ZA UBLAŽAVANJE
		<p>e) Sprečiti opasno prosipanje koje dolazi iz rezervoara (obavezni sekundarni sistem zadržavanja, npr. dvostrani zidovi ili kontejneri), građevinske opreme i vozila (redovno održavanje i pregledi rezervoara za naftu i gas, mašine i vozila mogu se parkirati (manipulisati) samo na asfaltu ili betonskim površinama sa sistemom za skupljanje vode na površini.</p> <p>f) Otpad sa radnog mesta sa mogućim punjenjem suspendovanih materija treba filtrirati pre prolivanja na prirodne tokove.</p> <p>g) Voda i ostale komponente u betonskoj smeši moraju biti čiste i bez štetnih hemikalija.</p>
	Upravljanje otpadom	<p>Primjenjuje se dobra praksa upravljanja otpadom, uključujući:</p> <p>a) Identifikacija različitih vrsta otpada koji se mogu stvoriti na mestu rekonstrukcije i njegova klasifikacija u skladu sa Zakonom br. 04/L-060 (Zakon o otpadu)</p> <p>b) Kontejneri za svaku identifikovanu kategoriju otpada se isporučuju u dovoljnim količinama i na njima se lako postavlja.</p> <p>c) Putevi za prikupljanje i odlaganje otpada i licencirana odlagališta/postrojenja za preradu biće identifikovani za sve glavne vrste otpada koje se očekuju od rušenja i građevinskih aktivnosti. Za upravljanje opasnim otpadom tražiće se i poštovati uputstva/smernice Ministarstva zaštite okoline i prostornog planiranja.</p> <p>d) Otpadi od mineralne (prirodne) građevine i rušenja biće odvojeni od opšteg otpada, organskih, tečnih i hemijskih otpada sortiranjem na terenu i privremeno se čuvaju u odgovarajućim kontejnerima. U zavisnosti od svog porekla i sadržaja, mineralni otpad biće ponovo postavljen na prvobitno mesto ili ponovo korišćen.</p> <p>e) Sav građevinski otpad biće sakupljen i odložen na odgovarajući način od strane licenciranih sakupljača i na deponije sa</p>

AKTIVNOST	PARAMETAR	LISTA ZA PROVERU MERA ZA UBLAŽAVANJE
		<p>licencama (ili postrojenja za preradu dozvola).</p> <p>f) Evidencija odlaganja otpada će se redovno ažurirati i čuvati kao dokaz za pravilno upravljanje, kako je i osmišljeno.</p> <p>g) Kad god je to izvodljivo, izvođač radova će ponovo upotrebiti i reciklirati odgovarajuće i održive materijale. Odlaganje bilo koje vrste otpada (uključujući organski otpad) ili otpadne vode u okolnu prirodu ili vodna tela strogo je zabranjeno.</p> <p>h) Prikupljanje, transport i konačno odlaganje/prerada komunalnog otpada od strane licenciranog preduzeća;</p> <p>i) Građevinski otpad treba odmah ukloniti sa gradilišta i ponovo ga koristiti ako je moguće;</p> <p>j) Zabranjeno je spaljivanje svih otpada na lokaciji ili nelicenciranim postrojenjima i lokacijama.</p> <p>k) Odlagalište otpada biće definisano pismenom saglasnošću opštine ili drugog nadležnog organa (npr. MSPP)).</p> <p>l) Postojeće klimatizacijske jedinice ne smeju se puniti ili prazniti. Ako se odbace, moraju se baviti specijalizovanim kompanijama.</p>
	Bezbednost saobraćaja	<p>a) Plan regulacije saobraćaja priprema se i sprovodi u koordinaciji sa opštinom i nadležnim organom (saobraćajna policija);</p> <p>b) Saobraćaj će biti regulisan na siguran način. Sigurnost pešaka biće obezbeđena korišćenjem bezbednih prolaza.</p> <p>c) Obaveštenja o bezbednosti i propisi će se koristiti na odgovarajući način.</p>
	Erozija tla	<p>a) U slučaju izlivanja, zagađena voda mora biti zadržana da se spreči dalje zagađivanje i prevesti u postrojenje za prečišćavanje otpadnih voda.</p> <p>b) Vozila i mašine mogu se parkirati, oprati i održavati samo na određenim mestima sa nepropusnom površinom sa sistemom za</p>

AKTIVNOST	PARAMETAR	LISTA ZA PROVERU MERA ZA UBLAŽAVANJE
		<p>sakupljanje i obradu (separator ulja i masti),</p> <p>c) Zaštita sedimenata koji se šire ogradama i pregradama.</p>
	Slučajni arheološki nalazi bilo kojih kulturno-istorijskih artefakata	<p>a) Radno područje, kamp lokacija itd. treba da bude udaljeno od baštine i arheoloških nalazišta.</p> <p>b) Potrebna je odgovarajuća pažnja i podizanje svesti kako bi se građevinski radnici prosvetlili o mogućem otkrivanju arheoloških moštiju;</p> <p>c) Radovi će biti zaustavljeni, odgovorni organi će biti obavješteni u skladu sa nacionalnom regulativom i slediti njihova uputstva. Radovi će početi ponovo tek kada relevantne vlasti daju svoje smernice i odobrenja.</p>
	Nepravilno skladištenje toksičnih materija (uključujući opasne otpatke) i upotreba mogu prouzrokovati zagađenje vazduha, zemlje ili vode	<p>a) Svu materiju čuvajte u originalnim kontejnerima na odgovarajućim mestima koja omogućavaju nepropusno skladištenje i kontejnere koji ne propuštaju.</p> <p>b) Neće se skladištiti velika količina goriva na gradilištu.</p> <p>c) Osigurajte da su radnici upoznati sa sigurnosnim propisima i zahtevima za skladištenje za svaki proizvod.</p> <p>d) Na mestu obezbedite upijače za prosipanje. U slučaju nesreće suzbiti prosipanje i ponovo sanirati mesto. Otpad se treba tretirati kao opasan.</p> <p>e) Pridržavajte se MESP uputstava za rukovanje hemikalijama;</p> <p>f) Hemikalije i opasni otpad se smeštaju na sigurno mesto bezbedno od prosipanja.</p>

AKTIVNOST	PARAMETAR	LISTA ZA PROVERU MERA ZA UBLAŽAVANJE
	Hitna pripravnost	<ul style="list-style-type: none"> a) Plan pripreme za vanredne situacije priprema se i saopštava ga zaposlenima. b) Obezbedite upoznavanje sa mrežama u blizini lokacije. c) U slučaju slučajnog poremećaja, odmah obustavite sve radove, obavestite nadležne vlasti u regionu i hitno saniranje oštećene mreže u skladu sa zahtevima nacionalnog zakonodavstva i Plana pripravnosti za vanredne situacije. d) Obezbediti vatrogasnu opremu i obuku zaposlenih
B & C. Sanacija/izgradnja zgrada/infrastrukture	Bezbednost zajednice	<ul style="list-style-type: none"> a) Osigurati bezbednost korisnika zgrade, npr. obezbeđujte sigurne prolaze i zaštitu od padajućih predmeta. b) Blagovremeno informisati korisnike prostora i susednih zajednica o predstojećim radovima. c) U slučaju da će saobraćaj biti prekinut, organizujte alternativne trase u saradnji sa opštinom.
	Zaštita prirode	<ul style="list-style-type: none"> a) Kažnjavanje, uznemiravanje životinja, sakupljanje bilja i šumske hrane strogo je zabranjeno. b) Otvoreni plamen je strogo zabranjen. c) Neće biti bacanja smeća. d) Pre radova, mora se proveriti površina za pećine i gnezda. e) Smanjite radnu površinu i koristite samo ono što je neophodno. f) Nije dozvoljeno logovanje. Ako je to neizbežno, mora se dobiti dozvola nadležnog organa. g) Samo se nove biljke mogu koristiti u presađivanju. h) Sav otpad i drugi materijali, kao i oprema moraju biti uklonjeni do kraja radova. i) Izbegavajte radove tokom sezone gnežđenja.

AKTIVNOST	PARAMETAR	LISTA ZA PROVERU MERA ZA UBLAŽAVANJE
	Uticaj na šume i/ili zaštićena područja	<ul style="list-style-type: none"> a) Sva priznata prirodna staništa i zaštićena područja u neposrednoj blizini aktivnosti neće biti oštećena ili eksploatisana, osoblju će biti strogo zabranjeno loviti, hraniti, seći šumu ili druge štetne aktivnosti. b) Za velika stabla u blizini aktivnosti, obeležite i ogradite ogradom od velike trese i zaštitite korenski sistem i izbegavajte oštećenje drveća. c) Susedna močvarna područja i potoci će biti zaštićeni od odvodnjavanja sa gradilišta, s odgovarajućom kontrolom erozije i sedimenata, koja će se ograničavati na bala sena, ograde od mulja d) Neće biti nelicenciranih jama za pozajmljivanje, kamenoloma ili deponija u susednim područjima, posebno ne u zaštićenim područjima.
	Nabavka i privremena zauzetost zemljišta	<ul style="list-style-type: none"> a) Nijedno zemljište neće biti prinudno stečeno b) Zemljište se može kupiti ili zakupiti samo na osnovu volje prodavca i kupca c) Radovi će koristiti upražnjeno državno zemljište, pojavljivati se u okviru postojećeg traga ili slediti pravo prolaza ili službenosti d) Ugovori o zakupu moraju se dobiti pre pristupa privatnom zemljištu/imovini e) Vlasnicima će biti ponuđena tržišna cena zakupa tokom trajanja zakupa. Zemljište/imovina mora se vratiti u prvobitno stanje f) Naknada za bilo kakvu štetu na zakupljenom zemljištu/imovini
D. Kupovina hemikalija		a) Hemikalije se kupuju samo od licenciranih distributera.

AKTIVNOST	PARAMETAR	LISTA ZA PROVERU MERA ZA UBLAŽAVANJE
		<p>b) Pesticidi se ne kupuju.</p> <p>c) Hemikalije su postavljene na bezbedno i sigurno mesto i ne mogu se prosipati.</p> <p>d) Hemikalijama se upravlja i koriste se u skladu sa podacima o bezbednosti materijala (MSDS) i njima rukuje samo odgovarajuće obučeno i iskusno osoblje.</p>

DEO 3: PLAN NADZORA							
Faza	Faza	Faza	Faza	Faza	Faza	Faza	Faza
Priprema	Priprema	Priprema	Priprema	Priprema	Priprema	Priprema	Priprema
	Sve potrebne dozvole su prikupljene pre početka radova.	U gradskoj upravi	Pregled svih potrebnih dokumenata	Pre početka radova	Da bi se osigurali pravni aspekti aktivnosti sanacije	/	Supervizor radova (npr. nadzorni inženjer ili neko drugo ovlašćeno/imenovano lice), PMU
	Obaveštavaju se javne i relevantne institucije	Prostor izvođača	Pregled svih potrebnih dokumenata	Pre početka radova	Da bi se osigurala svest javnosti	/	Supervizor radova (npr. nadzorni inženjer ili neko drugo ovlašćeno/imenovano lice), PMU
Implementacija	Mere bezbednosti radnika, zaposlenih i posetilaca	Na lokaciji	Vizuelne provere i izveštavanje	Pre početka radova	Za sprečavanje rizika za zdravlje i bezbednost - mehaničke povrede i obezbeđivanje sigurnog pristupa i mobilnosti	/	Supervizor radova (npr. nadzorni inženjer ili neko drugo ovlašćeno/imenovano lice), PMU
	Siguran protok saobraćaja i sigurnost pešaka	Na lokaciji	Vizuelne provere i izveštavanje	Nasumične provere	Da bi se osigurao koordinirani protok saobraćaja	/	Nadzornik
	Bezbednost na radu	Na lokaciji	Vizuelne provere i izveštavanje Nenajavljene inspekcije tokom rada	Nasumične provere	Za sprečavanje rizika za zdravlje i bezbednost - mehaničke povrede i	/	Nadzornik

DEO 3: PLAN NADZORA							
Faza	Faza	Faza	Faza	Faza	Faza	Faza	Faza
					obezbeđivanje sigurnog pristupa i mobilnosti		
	Sajt je dobro organizovan: ograde, upozorenja, poštarina na mestu.	Na lokaciji	Inspekcija	Nasumične provere	Da bi se sprečile nesreće /	/	Nadzornik
	Sakupljanje, transport i opasni otpad (ako postoji)	Na sigurnoj privremenoj lokaciji na gradilištu u odvojenim kontejnerima za otpad	Uvid u transportne spiskove i uslove kontejnera i skladišnog prostora	Nasumične provere	Poboljšati upravljanje otpadom na lokalnom i nacionalnom nivou / opasni otpad ne odlažite na bilo koje deponije	/	Nadzornik
	Sakupljanje, transport i konačno odlaganje čvrstog otpada	Na lokaciji i oko nje	Vizuelno nadgledanje i pregled transportnih spiskova izvođača	Nasumične provere	Ne ostavljajte čvrsti otpad na gradilištu i izbegavajte negativan uticaj na lokalno okruženje i zdravlje lokalnog stanovništva	/	Nadzornik
	Parametri zagađenja vazduha prašinom, česticama	Na lokaciji i oko nje	Vizuelni pregled prašine	Slučajne provere, po žalbi ili negativnom nalazu inspekcije	Da ne bi došlo do prekomerne emisije tokom radova	/	Nadzornik
	Nivo buke	Na lokaciji i oko nje	Praćenje nivoa buke dB (uz odgovarajuću opremu)	Po žalbi ili nalazu inspekcije	Da bi se utvrdilo da li je nivo buke iznad ili ispod dozvoljenog nivoa buke	/	Nadzornik

DEO 3: PLAN NADZORA							
Faza	Faza	Faza	Faza	Faza	Faza	Faza	Faza
Operation	Privremena zauzetost privatnog zemljišta	Na lokaciji i oko nje	Vizuelne provere dokumenata	Nasumične provere, po žalbi	Da bi se utvrdilo da se sve privremene zauzetosti privatnog zemljišta dogovaraju sa vlasnikom	/	Nadzornik

ANNEX 4 –Plan socijalno prostornog upravljanja

Plan socijalno prostornog upravljanja (PUSŽS) sastoji se od skupa mera za ublažavanje, praćenje i institucionalnih mera koje treba preduzeti u toku sprovođenja i rada u cilju eliminisanja štetnih uticaja na životnu sredinu i društvo, njihovog uklanjanja ili njihovog smanjenja na prihvatljive nivoe. Plan takođe obuhvata aktivnosti potrebe za sprovođenje ovih mera.

Planovi upravljanja su suštinski elementi izveštaja o PUŽS-u u okviru projekata kategorije A; za mnoge projekata iz kategorije B, PUŽS može rezultirati samo planom upravljanja. Da bi pripremio plan upravljanja, primalac i njegov tim za projektovanje PŽS-a (a) identifikuje skup odgovora na potencijalne štetne uticaje; (b) utvrđuje zahteve za osiguranje da se ti odgovori efikasno i blagovremeno sprovede; i (c) opisuje sredstva za ispunjavanje tih zahteva.

Preciznije, PUSŽS obuhvata sledeće komponente:

Ublažavanje

PUSŽS identifikuje izvodljive i isplative mere koje mogu smanjiti potencijalno značajne štetne uticaje na životnu sredinu na prihvatljive nivoe. Plan uključuje kompenzacione mere ako mere ublažavanja nisu izvodljive, ekonomične ili dovoljne. Preciznije PUSŽS;

- a) Identifikuje i rezimira sve očekivane značajne štetne uticaje na životnu sredinu (uključujući i one uticaje koji uključuju autohtono stanovništvo ili prinudno raseljavanje);
- b) Tehničkim detaljima opisuje svaku meru ublažavanja, uključujući vrstu uticaja na koju se odnosi i uslove pod kojima se zahteva (npr. kontinuirano ili u slučaju nepredviđenih događaja), zajedno sa dizajnom, opisom opreme i operativnim procedurama, po potrebi;
- c) Procenjuje potencijalne uticaje ovih mera na životnu sredinu, i
- d) Obezbeđuje vezu sa drugim planovima ublažavanja (npr., za prinudno raseljavanje, autohtono stanovništvo ili kulturna dobra) koji su potrebni za projekat.

a. Praćenje

Praćenje životne sredine tokom sprovođenja projekta obezbeđuje informacije o ključnim ekološkim aspektima projekta, posebno o uticaju projekta na životnu sredinu i efikasnosti mera za ublažavanje. Ovakve informacije omogućavaju primaocu i Banci da procene uspeh ublažavanja kao deo nadzora projekta i omogućava korektivne mere po potrebi. Stoga, PUSŽS identifikuje ciljeve praćenja i određuje vrstu praćenja, povezivanjem procenjenih uticaja u izveštaju o PSŽ-u i mera ublažavanja opisanih u PUSŽS-u. Konkretno, odeljak PUSŽS o praćenju pruža (a) konkretne opise i tehničke detalje mera praćenja, uključujući parametre koje treba meriti, metode koje treba koristiti, mesta uzorkovanja, učestalost merenja, granice detekcije (gde je to prikladno) i definisanje granica koje će ukazati na potrebu za korektivnim merama; i (b) postupke za praćenje i izveštavanje u cilju (i) osiguranja ranog otkrivanja uslova koji zahtevaju posebne mere ublažavanja, i (ii) pružanja informacija o napretku i rezultatima ublažavanja.

b. Raspored sprovođenja i procena troškova

Za sva tri aspekta (ublažavanje, praćenje i razvoj kapaciteta), PUSŽS obezbeđuje (a) raspored sprovođenja mera koje se moraju izvršiti kao deo projekta, prikazujući faze i koordinaciju sa planovima sprovođenja celokupnog projekta; i (b) procene kapitalnih i režijskih troškova i izvore finansiranja za sprovođenje PUSŽS-a. Ovi podaci su takođe integrisani u tabeli ukupnih troškova projekta.

c. Plan ublažavanja

Faza gradnje					
Očekivani uticaj na životnu sredinu	Očekivani uticaj na životnu sredinu	Očekivani uticaj na životnu sredinu	Očekivani uticaj na životnu sredinu	Očekivani uticaj na životnu sredinu	Očekivani uticaj na životnu sredinu
1.					
2.					
...					
Faza operacija					
1.					
2.					
...					

d. Plan praćenja

Faza gradnje					
Koji <i>parametar će biti praćen?</i>	Gde <i>će se parametar pratiti?</i>	Kako <i>će se parametar pratiti (šta će biti mereno i kako)?</i>	Kada <i>će se parametar pratiti (vreme i učestalost)?</i>	Ko <i>će pratiti parametar– (odgovornost)?</i>	Koliko <i>će biti trošak u vezi sa implementacijom nadzora?</i>
1.					
2.					
...					
Faza operacija					
1.					
2.					

ANEKS 5 –ZAPISNIK SA SASTANKA KONSULTACIJA ESMF

(biće uključen nakon konsultacija)

Obaveštenje na Internet stranici MALS (biće uključeno nakon konsultacija)**Spisak učesnika** (biće dodato nakon konsultacija)